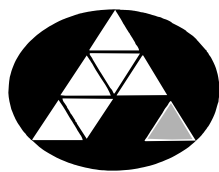

POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Maria Korkatti

MONIKULTTUURINEN TEATTERIPROJEKTI OSALLISUUDEN
NÄKÖKULMASTA

Opinnäytetyö
Syyskuu 2012

POHJOIS-KARJALAN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Syyskuu 2012
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
p. (013) 260 6600

Tekijä
Maria Korkatti

Nimeke
Monikulttuurinen teatteriprojekti osallisuuden näkökulmasta

Toimeksiantaja
Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry., oSallisuushanke Salli

Tiivistelmä

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tehtävänä oli viedä läpi osallisuuden kokemuksia tarjoava monikulttuurinen harrastajateatteriprojekti. Projekti toteutettiin hyödyntäen ryhmälähtöistä devising-teatterimenetelmää. Menetelmän avulla syntynyttä näytelmää Menolippu – matkoja maailmanloppuun esitettiin kolme kertaa toukokuussa 2012.

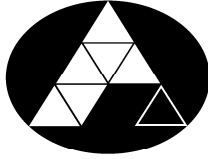
Opinnäytetyö oli toimeksianto Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:n hallinnoimalta oSallisuushanke Sallilta. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi DVD-tallenne, jota hanke voi käyttää toimintansa suunnittelussa, arvioinnissa ja esittelyssä. Opinnäytetyöllä oli kaksi erilaista kohderyhmää. Teatteriryhmä oli suunnattu monikulttuurisesta teatteritoiminnasta kiinnostuneille. Lopputuotos puolestaan on tarkoitettu lähinnä sosiaalialan ammattilaisille.

Osallisuutta tarkasteltiin erityisesti teatteriryhmän maahanmuuttajajäsenten kannalta. Työssä pohdittiin myös ohjaajan toimintaa osallisuuden edistäjänä. Projekti onnistui tarjoamaan osallisuuden kokemuksia teatteriryhmän jäsenille. Projektista saatujen kokemusten perusteella on mahdollista olettaa, että yhdessä ryhmässä saadut osallisuuden kokemukset tukevat ihmisen mahdollisuuksia samanlaisiin kokemuksiin myös muilla elämän alueilla.

Kieli
suomi

Sivuja 56
Liitteet 12
Liitesivumäärä 14

Asiasanat
osallisuus, monikulttuurisuus, teatteri, video

 <p>NORTH KARELIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES</p>	<p>THESIS September 2012 Degree Programme in Social Services</p> <p>Tikkarinne 9 FI-80200 JOENSUU FINLAND Tel. +358 13 260 6600</p>	
<p>Author Maria Korkatti</p>		
<p>Title A Multicultural Theatre Project from a Participatory Perspective</p> <p>Commissioned by Registered association North Karelia Social Security Association Salli Participation Project (oSallisuushanke Salli)</p>		
<p>Abstract</p> <p>The goal of this practice-based thesis was to conduct a multicultural amateur theatre project which would offer experiences of inclusion to the participants. The project was realized by applying the devising theatre method which is a group-centered approach. The play One-Way Ticket – Trips to the End of the World was created by using the method. The play was performed three times in May 2012.</p> <p>The thesis was commissioned by the Salli Participation Project which is managed by the registered association North Karelia Social Security Association. The product of this thesis was a DVD video which can be used by the Salli Participation Project to plan, evaluate and present their work. The thesis had two different target groups. The theatre group was aimed at those who are interested in multicultural theatre activities. The product was mainly designed to professional social workers.</p> <p>The inclusion was examined particularly from the theatre group's immigrant members' point of view. Also the role of the group leader as a promoter of the inclusion was regarded. The project succeeded in offering experiences of inclusion to the theatre group members. Based on the notices in this project it is possible to assume that experiences of inclusion gained in one group increase the individual's potential of similar experiences also in other fields of life.</p>		
<p>Language Finnish</p>	<p>Pages 56 Appendices 12 Pages of Appendices 14</p>	
<p>Keywords inclusion, multiculturalism, theatre, video</p>		

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1 Johdanto	6
2 Osallisuuden tarkastelukulmina aktiivinen toimijuus ja subjektivoituminen	8
2.1 Osallisuus	8
2.2 Maahanmuuttajan aktiivinen toimijuus	9
2.3 Maahanmuuttajan subjektivoituminen	12
3 Devising-teatteri ja ohjaajuus	13
3.1 Devising-teatteri	13
3.2 Ohjaajan rooli devising-teatteriprojektissa	14
4 Osallisuutta edistämässä teatterin keinoin	15
4.1 Opinnäytetyön sijoittuminen osallisuushanke Salliin	15
4.2 Työn tarkoituksena osallisuuden kokemusten tarjoaminen	16
4.3 Teatteriryhmän avulla tavoitteisiin	17
5 Näytelmänvalmistusprosessin vaiheet	19
5.1 Yleistä prosessista	19
5.2 Näytelmäprojektin alkuvalmistelut	20
5.3 Aloituskvaihe	21
5.4 Tiedon- ja aineistonkeruuvaihe	25
5.5 Prosessointivaihe	26
5.6 Kokoonpanovaihe	28
5.7 Harjoitus-, läpimeno- ja esitysvaihe	30
6 Projektin dokumentointi	34
6.1 Työpäiväkirjat	34
6.2 Osallistujien tekemät tehtävät	34
7 Projektin arviointi	36
7.1 Yhteisen arvioinnin lähtökohdat	36
7.2 Yhteisen arvioinnin toteutus	37
7.2.1 Yksilö- ja ryhmäpatsaiden tulkinta	39
7.2.2 Janatehtävien ja haastattelujen yhteenveto	40
8 Projektin tuotos	42
8.1 Tuotoksena DVD-tallenne	42
8.2 Haastattelujen valinta DVD-tallenteelle	43
8.3 DVD-tallenteen käyttöoikeuksien rajausta	45
9 Pohdinta	47
9.1 Tulosten tarkastelu	47
9.2 Menetelmän tarkastelu	48
9.3 Toteutuksen tarkastelu	49
9.4 Eettisyys ja luotettavuus	50
9.5 Oma ammatillinen kasvuni	52
9.6 Jatkotutkimus- ja kehittämisideat	52
Lähteet	54

Liitteet

- Liite 1 Kooste näytelmäprosessin aikataulusta
- Liite 2 Teatteriryhmän mainos tammikuulta 2011
- Liite 3 Yksi devising-prosessin malli
- Liite 4 Näytelmän juliste
- Liite 5 Näytelmän käsiohjelma
- Liite 6 Yle Pohjois-Karjalan julkaisema internetuutinen 22.5.2012
- Liite 7 Sanomalehti Karjalaisen julkaisemat puffit 27.5.2012
- Liite 8 Itä-Suomen ylioppilaslehti Uljaan julkaisema internetuutinen 29.5.2012
- Liite 9 Arviointikysymykset
- Liite 10 DVD-tallenne Menolippu – matkoja maailmanloppuun
- Liite 11 DVD-tallenteen käyttöoikeussopimus
- Liite 12 Haastattelulupa

Creative Commons -lisenssi

Osa tämän opinnäytetyön kirjallisesta raportista on lisensoitu käyttäen Creative Commons -lisenssiä. Työtä koskeva lisenssi on **Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 1.0 Suomi**. Tämä tarkoittaa sitä, että lisenssin koskemaan osaa tästä raportista saa jakaa ja kopioida epäkaupallisissa tarkoituksissa niin, että työtä ei muokata ja tekijän nimi mainitaan teoksen yhteydessä.

Lisenssi koskee ainoastaan tämän kirjallisen raportin tekstiosiota (sivuja 1–56 lukuun ottamatta Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun logoa sivuilla 2 ja 3) ja liitteitä 1, 2, 3, 9, 11 ja 12. Liitteiden 4, 5, 6, 7, 8 ja 10 sisältämällä materiaalilla on useita oikeudenomistajia ja siksi näiden liitteiden osalta kaikki oikeudet pidätetään.

Lisensoitua osaa koskeva lisenssilinkki on:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/1.0/fi/>

1 Johdanto

Opinnäytetyöprojektissani ohjasin monikulttuurista aikuisten harrastajateatteriryhmää, joka perustettiin projektin alussa, tammikuussa 2012. Nimen Kipinät – The Sparkles saanut ryhmä valmisti teatteriesityksen käyttäen ryhmälähtöistä teatterintekemisen tapaa. Esitys rakennettiin ryhmän valitsemasta aiheesta, joka oli maailmanloppu. Näytelmää Menolippu – matkoja maailmanloppuun esitettiin Joensuussa kolme kertaa toukokuussa 2012. Projektin lopputuotoksena syntyi DVD, joka sisältää näytelmän kokonaisuudessaan sekä teatteriryhmän jäsenten kommentteja toimintaan osallistumisesta.

Toiminnallinen opinnäytetyöni oli toimeksianto Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:n osallisuushanke Sallilta (myöh. myös Salli-hanke). Opinnäytetyön tehtävänä oli viedä läpi osallisuuden kokemuksia tarjoava monikulttuurinen harrastajateatteriprojekti. Osallisuuden kokemuksiin pyrittiin edistämällä toimintaan osallistuneiden aktiivista toimijuutta ja subjektivoitumista. Niin työn toiminnallisessa osuudessa kuin tässä raportissa osallisuuteen kiinnitetään huomiota erityisesti ryhmän maahanmuuttajajäsenten kannalta. Osallisuutta ja aktiivisuutta tarkastellaan ensisijaisesti suhteessa perustettuun teatteriryhmään, mutta taustalla on ajatus kaikille elämän alueille ulottuvasta osallisuuden kokemuksesta ja aktiivisuudesta. Työssä pohditaan myös ohjaajan toimintaa osallisuuden edistäjänä. Opinnäytetyöprojektillani oli kaksi erilaista kohderyhmää. Teatteriryhmä oli suunnattu monikulttuurisesta teatteritoiminnasta kiinnostuneille. Lopputuotos puolestaan on tarkoitettu lähinnä sosiaalialan ammattilaisille.

Tässä raportissa kerron aluksi opinnäytetyöni teoriaperustasta ja esittelen keskeiset työtäni ohjanneet tehtävät ja tavoitteet. Sen jälkeen kuvailen teatteriesityksen valmistusprosessia, perustelen menetelmällisiä valintojani ja esittelen projektin tuotoksena syntyneen DVD-tallenteen. Lopuksi arvioin projektia osallistujien kommentteihin nojaten, pohdin osallisuuden toteutumista projektissa ja esitän jatkokehitysideoita. Työn keskeisimpänä liitteenä on Menolippu – matkoja maailmanloppuun -DVD. Tekijänoikeussyistä DVD-tallennetta ei ole liitetty julkaiseen raportin kopioon.

Monikulttuurisuuteen ja kansainvälistymiseen liittyvä termistö elää jatkuvasti eikä korrekkeja, yksiselitteisiä käsitteitä ole helppo löytää. Tämän työn käsittevalinnoissani olen pyrkinyt neutraaliuteen. Maahanmuuttajalla tarkoitan tässä työssä henkilöä, joka on syntynyt muualla kuin Suomessa ja muuttanut Suomeen yli 15-vuotiaana. Tämän työn kontekstissa näiden henkilöiden äidinkieli oli muu kuin suomi. Suomessa syntyneisiin, valtaosan elämästään Suomessa asuneisiin ja äidinkielenään suomea puhuviin henkilöihin viittaa sanoilla suomalaissyntyinen ja valtaväestö. Monikulttuurisuudella tarkoitan eri etnisiä alkuperiä edustavien ihmisten yhteisiä toimintoja.

Maahanmuuttajien osallisuutta ja taidetoimintaa on tutkittu esimerkiksi Suomen Akatemian Syrjäytyminen, eriarvoisuus ja etniset suhteet Suomessa (SYREENI)-tutkimusohjelmassa. Vuosina 2000–2003 toiminut ohjelma sisälsi lukuisia osahankkeita, joissa perehdyttiin muun muassa maahanmuuttajien syrjäytymiseen ja taiteen, syrjäytymisen ja hyvinvoinnin yhteyteen. Sosionomi Jouni Räisänen on tehnyt opinnäytetyönsä Metropolia Ammattikorkeakouluun yhteisöllisestä käsikirjoittamisesta ja näytelmän valmistamisesta monikulttuurisessa ryhmässä (2012). Pääkaupunkiseudulla on selvitetty maahanmuuttajien vapaa-ajan käyttöä ja kulttuuripalveluja (Joronen 2009).

Hankkeiden ja tutkimusten tyypillinen johtopäätös on, että taidetoiminnalla voidaan edistää muun muassa suvaitsevaisuutta, voimaantumista ja maahanmuuttajien integraatiota. Tulevaisuudessa Suomessa on tuettava maahanmuuttajien ja valtaväestön välistä vuorovaikutusta ja kulttuurien välisyyttä edistäviä tapahtumia (Joronen 2009b, 191). Pyrkimys näkyy esimerkiksi opetusministeriön sekä Taiteen keskustoimikunnan ja alueellisten taidetoimikuntien apurahoissa, joista monet on suunnattu nimenomaan monikulttuuriseen toimintaan.

2 Osallisuuden tarkastelukulmina aktiivinen toimijuus ja subjektivoituminen

2.1 Osallisuus

Osallisuus on käsite, jolle on annettu eri sisältöjä riippuen yhteydestä, jossa sitä käytetään. Käsitteellä ei ole täsmällistä ja yleisesti hyväksyttyä määritelmää (Kiilakoski 2008, 10; Särkelä-Kukko 2012). Tässä työssä osallisuus ymmärretään yksilön ja yhteisön¹ väliseen suhteeseen liittyväksi ilmiöksi. Osallisuus on kuulumista yhteisöön tai yhteiskuntaan², se on mahdollisuutta vaikuttaa ja osallistua päätöksentekoon (Särkelä 2009, 33–38). Osallisuutta pidetään tässä työssä positiivisena ilmiönä, johon yhteiskunnan toiminnassa tulisi pyrkiä.

Osallisuus tapahtuu aina suhteessa muihin ihmisiin. Osallisuuden ensimmäinen askel on, että ihminen itse haluaa olla osallinen ympäröivään yhteisöön tai yhteiskuntaan. Tyypillisesti osallisuuden kokemuksen ajatellaan liittyvän työhön, harrastuksiin, osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin. Näiden osa-alueiden kautta ihminen voi kokea olevansa osallinen yhteisöönsä ja yhteiskuntaan. (Oikeusministeriö 2005, 48–49; Särkelä 2009, 33–38; Särkelä-Kukko 2012.)

Osallisuus on siis olennaiselta osin ihmisen omaa tunnetta kuulumisestaan yhteisöön tai yhteiskuntaan. Osallisuus ei kuitenkaan ole aitoa, jos yhteisö ei samaan aikaan tee yksilön osallisuutta mahdolliseksi. Osallisuuden yksilöllinen ja yhteisöllinen elementti kuuluvatkin väistämättä yhteen. Aito osallisuus toteutuu yhteisön ollessa sellainen, että yksilö saa vapaasti tuoda näkemyksiään esiin ja näkemykset otetaan huomioon. Osallisessa tilanteessa yksilöä arvostetaan omana itsenään ja osana yhteisöä. (Kiilakoski 2008, 12–14.)

¹ Yhteisöllä tarkoitan tässä työssä sellaista ihmisten ryhmää, jonka jäsenet jakavat jonkin yhteisen ominaisuuden. Yhteisöksi voidaan siten nähdä esimerkiksi naapurusto, opiskelu- tai harrastusryhmä, etninen vertaisryhmä tai tietyn kaupungin asukkaat. (Hyypä 2002, 25; Jauhiainen & Eskola 1994, 43.)

² Yhteiskunnalla tarkoitan tässä työssä ihmisten toiminnan kenttää. Yhteiskunta pitää sisällään kaikki erilaiset ihmisten yhteisöt ja käsittää myös globaalit, valtioiden rajat ylittävät yhteisöt. Yhteiskunnan jäsenyys perustuu ennen kaikkea ihmisen toimintaan. (Nivala 2006, 30–32, 46–52.)

Osallisuudessa on kyse vallasta, vapaudesta ja vastuusta. Ihmisten mielipiteiden todellinen huomioon ottaminen on vallan antamista heille. Vapaus ilmaista itseään ja mahdollisuus vaikuttaa näkemyksillään tuovat mukanaan vastuun. Osallisessa tilanteessa ihmisen ajatellaan haluavan kantaa vastuuta yhteisöstään ja hänen annetaan tehdä se. (Kiilakoski 2008, 12–14.)

Osallisuus ei synny itsestään, vaan edellyttää tavoitteellista toimintaa asian eteen. Yksilöitä on kasvatettava osallisuuteen ja yksilöiden toimintapuitteita on parannettava, jotta osallisuus voisi toteutua. Osallisuuteen voidaan kasvattaa esimerkiksi kuuntelemalla, kannustamalla mielipiteiden esittämiseen, ottamalla näkemykset aidosti huomioon, antamalla mahdollisuuksia päätöksentekoon ja jakamalla valtaa ja vastuuta. Samoja keinoja voidaan käyttää tietoiseen osallisuuden lisäämiseen eri yhteisöissä. (Herranen 2011.)

Osallisuus mahdollistaa koetun turvallisuuden, yhteenkuuluvuuden tunteen ja suvaitsevaisuuden kasvun. Se kasvattaa osallistuvaan demokratiaan ja kansalaisuuteen ja helpottaa tulevien haasteiden kohtaamista. Osallisuus antaa mahdollisuuden nähdä itsensä toimijana, joka voi saada aikaan muutoksia ympäristössään. (Herranen 2011.) Osallisuus luo yhteisöllisyyttä ja on siten syrjäytymisen vastavoima (Särkelä 2009, 6).

2.2 Maahanmuuttajan aktiivinen toimijuus

Aktiivinen kansalaisuus on osallisuuteen liitetty käsite, joka voidaan hahmottaa osallisuuden synonyymiksi tai osa-alueeksi (Särkelä 2009, 33; Särkelä-Kukko 2012). Oman näkemykseni mukaan aktiivinen kansalaisuus on osallisuuden yksi ilmenemismuoto. Siinä missä osallisuus on pitkälti yksilön tunne tai yhteisön tila (ks. Kiilakoski 2008, 14), aktiivinen kansalaisuus on toimintaa.

Aktiivinen kansalaisuus painottuu tämänhetkissä suomalaisen hyvinvointipolitiikan linjauksissa. Ihanteellinen kansalainen on mukana työelämässä, kuluttaa, huolehtii itsestään ja läheisistään ja toimii yhteiskunnan uudistajana ja kehittäjänä. Aktiivinen kansalaisuus vaatii toimintakykyisyyttä, jota politiikan keinoin

pyritään tukemaan. (Björklund & Sarlio-Siintola 2010, 47–63.) Tässä työssä aktiivinen kansalaisuus ymmärretään kattavasti aktiivisuutena niin yksityiselämässä kuin harrastuksissa, vaikuttamistoiminnassa ja niin edelleen. Sanana *kansalaisuus* viittaa kuitenkin yhä herkästi ihmisen kansallisuuteen tai poliittiseen toimintaan. Koska niistä ei tässä työssä ole kysymys, käytän selkeyden vuoksi kansalaisuuden sijasta käsitettä toimijuus. (Kansalaisuuskäsitteestä lisää esim. Nivala 2006; Oikeusministeriö 2005, 42–45.)

Toimintakyvyn sijaan voidaan puhua myös yhdistetyistä toimintavalmiuksista. Kyseessä on Martha Nussbaumin luoma käsite, joka osoittaa yksilön sisäisten rakenteiden ja yksilön ulkopuolisten rakenteiden yhteyden. Yksilöllä on tietyt kyvyt ja valmiudet toimia, ja yhteiskunta tarjoaa tietyt rakenteet, joissa toimintaa toteuttaa. Ihmisen hyvinvointi rakentuu siitä, miten hyvin hän pystyy toteuttamaan eri valmiuksiaan yhteiskunnassa. (Nussbaum, useita teoksia, Björklundin & Sarlio-Siintolan 2010, 38–41 mukaan.)

Ihmisten kyvyssä ja mahdollisuuksissa toteuttaa toimintavalmiuksiaan on eroja. Toimintavalmiuksien vajeet voidaan nähdä yksilön sisäisinä tai rakenteellisina. Usein ongelmat liittyvät sisäisen ja rakenteellisen ilmiön ristiriitaan, esimerkiksi maahanmuuttaja kokee suomen kielen taitonsa heikoksi eikä uskalla käyttää kieltä, kun taas työmarkkinat vaativat hyvää suomen kielen osaamista tarjoamatta silti tilaisuuksia harjoitella kieltä riittävästi. (Björklund & Sarlio-Siintola 2010, 48–49.)

Björklundin ja Sarlio-Siintolan mukaan (2010, 49) hyvinvointipolitiikka tunnustaa sen, että eri ihmisten toimintakyky on erilainen. Maahanmuuttajien nähdään olevan erityisessä syrjäytymisvaarassa muun muassa heikon työllistymisen takia (ks. esim. Työ- ja elinkeinoministeriö 2009, 9). Maahanmuuttajien yhteiskuntaosallisuuden vahvistaminen on asetettu yhdeksi tärkeäksi tavoitteeksi niin opetusministeriön (nyk. opetus- ja kulttuuriministeriö) vuoteen 2020 kuin sosiaali- ja terveysministeriön vuoteen 2015 ulottuvassa strategiassa (OPM 2009, 5; STM 2006, 15–17). Erityisesti on mainittu maahanmuuttajien koulutustason ja harrastusaktiivisuuden nostaminen kantaväestön tasolle (OPM 2005, 5) ja työelämään sijoittumisen edistäminen (STM 2006, 17). Tavoitteiden saavuttamisen

keinoiksi mainitaan muun muassa maahanmuuttajien omatoimisuuden tukeminen, kielipalvelujen parempi saatavuus, maahanmuuttajien kanssa toimivien tahojen yhteistyön parantaminen ja kansalaisyhteiskunnan toteutumismahdollisuuksien vahvistaminen (OPM 2005, 5; STM 2006, 17).

Strategioissa maahanmuuttajuus ja monikulttuurisuus nähdään voimavaroina, jotka halutaan mobilisoida suomalaisen yhteiskunnan käyttöön ja hyödyksi. Poliitikka eri toimenpiteineen tähtää siihen, että maahanmuuttajista tulisi aktiivisia toimijoita. Yhtäältä tavoite liittyy talouspolitiikkaan, mutta toisaalta sosiaali- ja terveysministeriö nostaa aktiivisuuden päämääräksi ennen kaikkea inhimillisen hyvinvoinnin (Björklund & Sarlio-Siintola 2010, 49–50). Käytännössä Suomeen tullut maahanmuuttaja kohtaa helposti vaatimuksen sopeutua ”maan tapoihin” ja ”suomalaisuuteen” (Herranen & Kivijärvi 2009; Honkala 2005, 102–103). Tämä odotus estää todellisen integraation, jossa myös vastaanottava yhteisö muuttuisi uusien jäsenten liittyessä siihen. Yksisuuntainen sopeutumisen ajatus luo kuvaa maahanmuuttajista toiminnan kohteina – heitä kotoutetaan, opetetaan ja neuvotaan sen sijaan, että heidät nähtäisiin aktiivisina toimijoina elämässään. (Herranen & Kivijärvi 2009.) Ulkoapäin tapahtuvassa aktivoinnissa asetetaan herkästi myös tietyt raamit, joiden puitteissa ihmisen on lupa toimia. Aito aktiivinen toimijuus (kansalaisuus) on sen sijaan ihmisen omaehtoista osallistumista ja toimintaa. (Särkelä 2009, 36.)

Tullakseen aktiiviseksi toimijaksi ihminen tarvitsee tietoa ja ymmärrystä yhteiskunnan toiminnasta, mutta myös taitoja ja kykyä toimia yhteiskunnassa (Nivala 2006, 84; Oikeusministeriö 2005, 44–45). Toimijuuteen kasvaminen tapahtuu ennen kaikkea oman osallistumisen kautta. Osallistumalla yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan ihminen voi harjoitella esimerkiksi vaikuttamista, päätöksentekoa ja yhteistyötä. Turvallisia osallistumisen ympäristöjä ovat muun muassa järjestöt ja harrastusryhmät. (Nivala 2006, 61, 84, 86.)

2.3 Maahanmuuttajan subjektivoituminen

Subjektius on sitä, että yksilö kokee itsensä ”elämänsä toimijana; vaikuttajana, valitsijana ja vastuunkantajana” (DalMaso & Kuosmanen 2008, 42). Subjektivoituessaan ihminen siis astuu ulos passiivisesta roolistaan ja ajattelustaan, jossa asioita vain tapahtuu hänelle ja hänen ympärillään. Ihminen alkaa havaita, että hän pystyy hahmottamaan ja kontrolloimaan elämäänsä liittyviä asioita.

Elämässä tapahtuvat muutokset voivat horjuttaa ihmisen näkemystä itsestään ja toimintamahdollisuuksistaan. Subjektivoitumisprosessi onkin jatkuva ja elinikäinen (DalMaso & Kuosmanen 2008, 43). Tullessaan uuteen ympäristöön tai ryhmään ihmisen täytyy jäsentää oma itsensä, subjektiutensa, suhteessa uuteen tilanteeseen. Hänen on ”etsittävä oma paikkansa” muiden joukossa.

Maasta toiseen muuttaminen ja sitä kautta maahanmuuttajan roolin saaminen ovat mitä suurimpia muutoksia elämässä ja siksi luovat haasteita subjektiudelle. Uusi kieli, yhteiskuntajärjestelmä ja toimintatavat saavat ihmisen pohtimaan identiteettiään. Kun vanha ja tuttu ei enää päde, ihminen voi tuntea menettävänsä suuriakin osia siitä, mitä koki olevansa lähtömaassaan. Myös ympäristö pyrkii määrittelemään maahanmuuttajaa, eikä yksilön ole mahdollista täysin sivuuttaa näitä odotuksia ja oletuksia. Maasta toiseen muuttaneen ihmisen on rakennettava subjektiutensa uudelleen suhteessa uuteen kulttuuriin ja edelleen suhteessa kaikkiin uusiin yhteisöihin, joihin hän liittyy. (ks. Honkala 2005; Puusaari 1997.)

Subjektivoitumisprosessi tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Toimissaan muiden kanssa ihminen saa jatkuvasti palautetta omasta itsestään ja toiminnastaan. (DalMaso & Kuosmanen 2008, 43.) Maahanmuuttajan subjektivoitumista ja sopeutumista uuteen maahan tukevat yhtäältä hänen oman taustakulttuurinsa jäsenet, toisaalta uuden asuinmaan kantaväestön edustajat. Molemmat toimivat eräänlaisina peileinä sille, kuka maahanmuuttaja on. (Puusaari 1997, 24.) Esimerkiksi kielen oppiminen ja aktiivinen yhteiskunnan toimintaan mukaan meneminen edistävät ihmissuhteiden muodostumista ja ovat siksi sopeutumisen kannalta tärkeitä (Puusaari 1997).

3 Devising-teatteri ja ohjaajuus

3.1 Devising-teatteri

Suomessa käyttöön vakiintunut käsite devising-teatteri (tai lyhyemmin devising) tulee suoraan englannin kielen sanaparista devising theatre. Englannin verbin *devise* voi tässä yhteydessä suomentaa keksimiseksi, suunnittelemiseksi ja tekemiseksi. (Heikkinen 2006, 2–3; Koskenniemi 2007, 17.) Devising ei ole yksi, tietty menetelmä, vaan sitä käytetään eräänlaisena yläkäsitteenä teatterin tekemisen prosesseille, joissa liikkeelle ei lähdetä valmiista käsikirjoituksesta. Toisin sanoen työryhmä luo esityksensä itse – käytetään niin sanottua ryhmälähtöisen käsikirjoittamisen (tai teatterintekemisen) tapaa. Tavat rakentaa ja harjoitella esitystä ovat moninaisia, eikä siitä, mitä ”oikeaoppinen” devising on, ole yksimielisyyttä. (Heikkinen 2006, 36, 47; Koskenniemi 2007, 17.)

Devising-tekniikalla toteutettavan esityksen lähtökohtana voi olla periaatteessa mikä tahansa: vaikkapa jokin ajankohtainen ilmiö, väite, kysymys, taideteos tai esine. Ryhmä voi valita esityksen aiheen joko täysin vapaasti tai esimerkiksi ohjaajan esittämistä vaihtoehtoista. Valittua aihetta tutkitaan ja työestetään käyttäen eri menetelmiä, kuten haastattelua, lukemista, kirjoittamista ja improvisoitua näyttelemistä. Tutkimisen ja kokeilemisen kautta syntyneestä materiaalista muodostuu vähitellen esityksen runko. (Heikkinen 2006, 36–63; Koskenniemi 2007, 17.)

Devising-prosessin tuloksena syntyvien esitysten kirjo on monipuolinen. Esitys voi olla mitä tahansa eheästä, juonellisesta kertomuksesta sirpalemaiseen, kollaasinomaiseen tutkielmaan. (Heikkinen 2006, 57–59; Koskenniemi 2007, 17–18.) Ryhmälähtöisesti työstetty esitys voi olla perinteiseen tapaan näyttelijöiden katsojille esittämä kokonaisuus tai vaihtoehtoisesti osallistaa katsojia (Heikkinen 2006, 60; Ventola 2005, 82).

Devising-menetelmän keskeisimpiä piirteitä ovat moniäänisyys ja keskustelu-
vuus. Esitystä rakennettaessa työryhmä pyrkii tietoisesti tutkimaan valittua ai-

hetta ja materiaalia eri näkökulmista (Ventola 2005, 81). Kokemusteni mukaan työtavan vahvuuksiin kuuluvat vapaus, ajankohtaisuus, demokratia, ryhmälähtöisyys ja mahdollisuus hyödyntää ryhmäläisten kokemuksia. Uhkia puolestaan ovat muun muassa ristiriidat, yhteisymmärrykseen pääsemättömyys, osallistujien passiivisuus ja motivoitumattomuus.

3.2 Ohjaajan rooli devising-teatteriprojektissa

Devising-tekniikalla työskentelevän ryhmän jäsenten tehtävät voidaan jakaa miten tahansa. Tyypillistä on, että kaikki osallistuvat vähintäänkin materiaalin keräämiseen ja käsittelemiseen. Projektilla saattaa lisäksi olla nimetty ohjaaja ja/tai dramaturgi, joiden tehtävät vaihtelevat projektikohtaisesti. Työskentelyn selkeyden kannalta on tärkeää, että kaikkien osallistujien roolit määritellään jo projektin alussa. (Heikkinen 2006, 37–43.)

Devisingin keskeinen arvo on ryhmälähtöisyys, jonka vastakohtana voidaan pitää ohjaajakeskeisyyttä. Osa devising-menetelmän käyttäjistä ei tästä syystä hyväksy ohjaajan nimeämistä prosessille. Yhtä moni on sitä mieltä, että ohjaaja tarvitaan ainakin jossakin prosessin vaiheessa. (Heikkinen 2006, 39–43.) Pieta Koskenniemi toteaa, että toiminnan ohjaajakeskeisyys ei poissulje ryhmälähtöisyyttä. Työskenneltäessä muiden kuin teatterin ammattilaisten kanssa ryhmälähtöisyyttä on se, että ohjaaja valitsee ryhmälle sopivat työskentelytavat. Ohjaajakeskeistä tästä tekee se, että ohjaajan määrittelemät harjoitteet vaikuttavat tulevaan työskentelyyn ja näkökulmien valintaan. Myös lopullisen teatteriesityksen rakenteen ja muotokielen sanelija voi olla ohjaaja, ainakin, mikäli hän on työryhmän ainoa teatterin kerrontaa tunteva jäsen. (Koskenniemi 2007, 68–69.)

Ryhmälähtöisessä teatteriprojektissa ohjaaja on sivuosassa. Toiminnan keskiössä ovat yhteisön jäsenet ja varsinainen toiminta. Ohjaaja antaa ammattitaitonsa osallistujien käyttöön niin, että prosessi ja mahdollinen sen lopputuloksena syntyvä taideteos onnistuvat. Soveltavan teatterin yhteyksissä toiminnan oh-

jaajaa kutsutaan toisinaan fasilitaattoriksi³. Nimensä mukaisesti fasilitaattori helpottaa ja mahdollistaa toimintaan osallistumista. Ohjaaja pyrkii asettumaan tasavertaiseen ja vuorovaikutteiseen suhteeseen osallistujien kanssa. Samantapaisena ohjaajan rooli nähdään myös sosiokulttuurisessa innostamisessa ja Paulo Freiren vapautuksen pedagogiikassa.

Toisaalta, kun projektille on nimetty ohjaaja, hän ei ole muiden osallistujien kanssa täysin tasavertainen. Ohjaajan vastuulle voidaan projektista riippuen antaa tai hänelle voi toiminnan kautta muodostua erilaisia tehtäviä. Ohjaaja saattaa toimia esimerkiksi suunnittelijana, organisoijana, työskentelyn fokusoijana ja keskustelun ylläpitäjänä. Hän voi luoda ryhmään tietynlaisia työskentelytapoja ja ilmapiiriä. Ohjaaja voi tietoisesti tarjota ryhmän jäsenille vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia työskentelyn eri vaiheissa. Usein ohjaajan tehtävänä on pitää huolta siitä, että projekti etenee ja saavuttaa päämääränsä. Tyypillisesti ohjaajan roolit ja tehtävät muuntuvat työskentelyn edetessä. (Heikkinen 2006, 40–42; Herranen 2011; Väänänen 2007.)

4 Osallisuutta edistämässä teatterin keinoin

4.1 Opinnäytetyön sijoittuminen oSallisuushanke Salliin

Toiminnalliselle opinnäytetyölle suotavana lähtökohtana pidetään työelämän edustajan tekemää toimeksiantoa (Vilkka & Airaksinen 2003, 16–19). Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana toimi oSallisuushanke Salli. Kyseessä on Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Etelä-Savon ja Keski-Suomen maakuntien alueella toimiva, Raha-automaattiyhdistyksen (RAY) rahoittama hanke. Vuosina 2011–2014 toteutettavaa hanketta hallinnoi Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. Hankkeen päämääränä on heikossa asemassa olevien osallisuuden lisääminen. Tavoitteeseen pyritään muun muassa kokeilemalla ja kehittämällä toimintamalleja ja toimintatapoja, joiden kautta ihmisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet paranevat. (oSallisuushanke Salli 2012.) Toiminta tapah-

³ Ranskaksi facilitateur. Ranskan verbi faciliter tarkoittaa helpottamista.

tuu heikompiosaisten ihmisten lähtökohdista ja yhdessä heidän kanssaan (oSal-lisuushanke Salli 2010, 4). Pohjois-Karjalan maakunnan alueella Salli-hankkeen kohderyhmänä ovat erityisesti maahanmuuttajat.

4.2 Työn tarkoituksena osallisuuden kokemusten tarjoaminen

Mona Särkelän (nyk. Särkelä-Kukko) mukaan ”osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien vaikeudet eivät ole vain huono-osaisten ongelma” (2009, 6). Kun valitsimme toimeksiantajani kanssa opinnäytetyön ensisijaiseksi kohderyhmäksi maahanmuuttajat, emme halunneet määritellä heitä lähtökohtaisesti huono-osaiksi. Maahanmuuttajat ovat erittäin heterogeeninen ryhmä ja tämän vuoksi heidän tarpeensakin poikkeavat toisistaan suuresti (Joronen 2009, 20). Vilkan ja Airaksisen mukaan (2003, 58) toiminnallisen opinnäytetyön lähtökohdaksi riittää usein ”suuntaa antava tieto”. Tämän työn perustana käytettiin ajatusta osallisuuden puutteista, joita joillakin maahanmuuttajilla saattaa olla maan syntyperäisiin kansalaisiin verrattuna. Osallisuuden puutetta voivat aiheuttaa toimintavalmiuksien, kuten kielitaidon tai yhteiskuntajärjestelmän tuntemuksen, vajeet. Maahanmuuttajilla voi olla hankaluuksia myös sosiaalisten suhteiden luomisessa, erityisesti valtaväestöön.

Toiminnallisella opinnäytetyöllä tavoitellaan ”käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä” (Vilka & Airaksinen 2003, 9). Opinnäytetyöni tehtävänä oli viedä läpi osallisuuden kokemuksia tarjoava monikulttuurinen harrastajateatteriprojekti. Osallisuuden kokemusten ajateltiin syntyvän aktiivisen toimijuuden kautta. Subjektivoitumisen puolestaan nähtiin edistävän aktiivisuutta. Siksi osallisuuden kokemuksiin pyrittiin tukemalla jäsenten subjektivoitumista ja aktiivisuutta ryhmässä. Toiminnan päämäärät koskettivat osittain myös ryhmän suomalaissyntyisiä jäseniä, mutta tässä raportissa huomio kiinnittyy pääasiassa ryhmän maahanmuuttajien osallisuuteen. Projektissa oli tavoitteena myös tarkastella ohjaajan toimintaa osallisuuden edistäjänä.

Osallisuutta ja aktiivisuutta pyrittiin edistämään suhteessa teatteriryhmään. Pidemmälle tähtäävänä päämääränä oli, että ryhmän jäsenten valmius liittyä eri yhteiskunnan toimintoihin paranisi ja mahdollisuus osallisuuden kokemuksiin myös teatteriryhmän ulkopuolella kasvaisi. Kun tässä työssä osallisuus ymmärretään positiivisena ilmiönä, pyrittiin opinnäytetyössäni yleisesti ottaen parantamaan ryhmään osallistuvien elämänlaatua (ks. esim. Väänänen 2007, 10).

Opinnäytetyössäni varsinaisen teatteritoiminnan ja lopputuotoksen kohderyhmät eroavat toisistaan. Toiminnan kohderyhmää olivat monikulttuurisesta teatterista kiinnostuneet maahanmuuttajat ja valtaväestön edustajat. Lopputuotoksena syntyneen videon kohderyhmää puolestaan ovat sosiaalialan ammattilaiset Salli-hankkeen ja Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosiaalialan opetuksen kautta. DVD-tallenteen on määrä tarjota esimerkki osallistavasta toiminnasta ja siitä saaduista kokemuksista.

4.3 Teatteriryhmän avulla tavoitteisiin

Sosiaalisen luonteensa takia osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja subjektivoitumisen edistäminen tarvitsevat jonkin vuorovaikutuksellisen toimintaympäristön. Opinnäytetyöni toimintaympäristöksi perustettiin harrastajateatteriryhmä. Teatterin tekeminen on sosiaalista toimintaa, jonka puitteissa on mahdollista oppia muun muassa omasta itsestä, muista ja vuorovaikutuksesta⁴. Näitä taitoja ihminen voi soveltaa millä tahansa elämänsä alueella.

Hanna Vilkan ja Tiina Airaksisen mukaan (2003, 16) opinnäytetyö on hyvä tilaisuus vahvistaa omaa osaamista itseä kiinnostavalla osa-alueella ja kehittää alaa. Teatterin valitsemiseen toiminnan sisällöksi vaikutti oma, aikaisempi teatteri-ilmaisun ohjaajan (AMK) koulutukseni. Projektissani pystyin yhdistämään teatteri-ilmaisun ohjaajan ja sosionomin näkökulmat. Halusin sosiaali- ja draamapedagogiikkoja soveltamalla kehittää ammattitaitoani ja saada näkemystä siitä, mikä voisi olla oma paikkani tulevaisuuden työelämässä. Opinnäytetyöpro-

⁴ Draamapedagogiikassa oppimisalueiksi on määritelty 1. omasta itsestä oppiminen, taitojen ja tietojen lisääntyminen, 2. teatterista ja sen tekemisen prosessista oppiminen ja 3. vuorovaikutuksesta oppiminen ja sosiaalisten suhteiden kehittyminen. (Sinivuori & Sinivuori 2001, 21–25.)

jekti oli hyvä mahdollisuus vahvistaa soveltavan taiteen osaamistani ja kokeilla jotakin uutta. Teatterin valintaa työskentelymenetelmäksi puolsi myös opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa saatu tieto siitä, että Joensuussa voisi olla tarvetta aikuisille maahanmuuttajille suunnatulle teatteriryhmälle.

Leena Kurjen (2006, 181) mukaan jokaisella marginaalissa elävällä ryhmällä on omanlaisiaan tarpeita, joiden täyttämiseksi voidaan tukea. Ajattelen, että vaikka kaiken aikaa tuleekin edistää maahanmuuttajien mahdollisuuksia osallistua kaikille avoimeen toimintaan – kuten harrastajateattereihin – puoltavat myös erityisesti maahanmuuttajille suunnatut tai monikulttuurisiksi rakennetut ryhmät paikkaansa (vrt. Herranen & Kivijärvi 2009, 164–166). Niissä pystytään paremmin huomioimaan osallistujien erityispiirteitä, kuten kielitaidon taso. Erityistarpeisiin vastaamisesta huolimatta harrastus toimii tasa-arvoisena kohtaamiskenttänä, jonka keskiössä ei ole osallistujien etnisten taustojen erilaisuus, vaan yhteinen kiinnostuksen kohde (ks. Herranen & Kivijärvi 2009, 182).

Edellä mainituista syistä ryhmästä haluttiin tehdä monikulttuurinen, mikä tässä yhteydessä tarkoittaa sitä, että ryhmään haluttiin eri etnisiä taustoja edustavia osallistujia – myös suomalaissyntyisiä. Monikulttuurisella ryhmällä tavoiteltiin henkilökohtaisten kontaktien syntymistä maahanmuuttajien ja valtaväestön edustajien välille. Lisäksi pyrkimyksenä oli hälventää ajatusta maahanmuuttajista erityistä, omaa toimintaa tarvitsevana erityisryhmänä (ks. Herranen & Kivijärvi 2009, 164–166; Räisänen 2012, 47–48.)

Teatteria menetelmävalintana puolustaa sen monipuolisuus. Läsä ovat samaan aikaan niin yksin- kuin ryhmätyöskentelyn elementit. Teatterin parissa voidaan luontevasti käyttää erilaisia viestintäkeinoja, kuten puhetta, ilmeitä, eleitä ja liikettä. Teatterissa ihminen pääsee roolien kautta kokeilemaan eri identiteettejä. Tämä voi olla helpottavaa esimerkiksi, mikäli arkielämässään joutuu ottamaan vastaan ympäristön kapeita määrittelyjä itsestään (kuten ”olet ulkomaalainen”). Etenkin pyrittäessä yleisölle näytettävään esitykseen teatteri on tavoitteellista toimintaa. Yhdessä asetetun tavoitteen eteen työskentely kasvattaa vastuullisuuteen ja tavoitteen täyttyminen on palkitsevaa. (ks. esim. Pääjoki 2003, Sinivuori & Sinivuori 2001, 13; Susiluoma 2006, 20–41.)

Päätin käyttää teatteriesityksen valmistamisessa ryhmälähtöistä työskentelytapaa. Lähtökohtaisen osallistavuutensa takia se sopi hyvin osallisuutta edistävään projektiin. Koen itselleni läheiseksi juuri niin sanotun soveltavan teatterin, jonka keskiössä ovat usein ryhmälähtöisyys ohjaajakeskeisyyden sijaan, oman materiaalin tuottaminen tekstipohjaisuuden sijaan ja prosessikeskeisyys lopputulosorientoituneisuuden sijaan. Koin, että ryhmälähtöinen menetelmä antaisi osallistujille kokonaisvaltaisemman toimintaan osallistumisen mahdollisuuden kuin valmiin tekstin harjoittelu esityskuntoon.

Projektissa oli tärkeää antaa osallistujille kokemuksellinen esimerkki ryhmälähtöisen teatteriesityksen luomisesta. Toivoin projektin madaltavan kynnystä osallistua teatteritoimintaan tai perustaa kokonaan omia ryhmiä. Liisa Björklundia ja Sari Sarlio-Siintolaa lainaten haaveeni oli, että ”yksilöt voivat osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevien toimenpiteiden ansiosta löytää uusia tapoja toimia ja vaikuttaa yhteiskunnassa” (Björklund & Sarlio-Siintola 2010, 61).

5 Näytelmänvalmistusprosessin vaiheet

5.1 Yleistä prosessista

Kipinät – The Sparkles kokoontui 24 päivänä ajalla 31.1.–31.5.2012. Näistä 22 voidaan mieltää näytelmän valmistamiseen käytetyiksi kerroiksi. Käytän näistä kerroista pääasiassa käsitteitä tapaaminen ja kokoontuminen. Sanat olivat käytössä Kipinät-ryhmän kanssa jo toiminnan aikana. Projektin loppuvaiheessa tapaamisten sisältö muuttui näytelmän harjoittelemiseksi, joten loppuvaiheen tapaamisista käytän myös sanaa harjoitukset. Kahdestakymmenestäneljästä kokoontumispäivästä kahtena ryhmä kokoontui esittämään valmista näytelmää. (Kooste näytelmäprosessin aikataulusta liitteessä 1.)

Kerron näytelmän valmistamisesta Sanna Heikkisen (2006, 36–64) tekemän devising-prosessin vaiheistuksen mukaan. Heikkisen vaiheistus käsittelee pelkkää näytelmänvalmistuksen taiteellista prosessia aloitusvaiheesta esitykseen.

Tästä syystä olen lisännyt Heikkisen malliin luvun, jossa kerron näytelmäprojektin alkuvalmisteluista. Kuvailen myös projektin tuotannollista etenemistä, kuten rahoituksen ja markkinoinnin järjestämistä.

Ryhmässä oli enimmillään seitsemän jäsentä minun lisäksi. Tässä raportissa en laske itseäni ryhmän jäseneksi, vaan puhuessani osallistujista, ryhmän jäsenistä tai näyttelijöistä tarkoitan muita toimintaan osallistuneita. Lopullisessa Kipinät-ryhmän kokoonpanossa oli viisi jäsentä ja minä. Projektin ryhmälähtöisen ja osallistavan luonteen vuoksi käytän teatteriryhmästä kertoessani paitsi objektiivista puhetapaa, myös me-muotoa.

5.2 Näytelmäprojektin alkuvalmistelut

Tämän työn osalta opinnäytetyöprosessini käynnistyi alkusyksystä 2011. Olin hylännyt aiemmin ajatteleman opinnäytetyön aiheen ja etsin uutta aihetta minulle jo ennestään tutulta Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:ltä. Tätä kautta kuulin Salli-hankkeesta, jonka osallisuusaihe kiinnosti minua. Syksyn aikana ideoin projektia yksin ja yhdessä hankkeen työntekijöiden kanssa. Kävin muutamissa monikulttuurisuustyöhön liittyvissä tilaisuuksissa saamassa lisätietoa ja ajankohtaisia kuulumisia ”kentältä”. Lokakuussa, yhdessä näistä tilaisuuksista, kuulin tarpeesta perustaa aikuisille maahanmuuttajille tarkoitettu teatteriryhmä. Koska tavoitteenani oli koko ajan ollut hyödyntää teatteria opinnäytetyössäni, tartuin ideaan ja lähdin viemään sitä eteenpäin. Loppuvuoden aikana suunnittelin tarkemmin teatteriryhmän toimintaa ja hioin sen sijoittumista Salli-hankkeeseen yhdessä hanketyöntekijöiden kanssa. Keräsin myös yhteistyöverkostoa kertomalla projekti-ideastani useille eri taholle, kuten Joensuun seudun monikulttuurisuusyhdistys JoMoni ry:n, Teatteri Sataman ja RanKids ry:n edustajille.

Projektin avulla haluttiin tuoda yhteen maahanmuuttajia ja suomalaissyntyisiä. Päätimme Salli-hankkeen työntekijöiden kanssa lähestyä Pohjois-Karjalan opiston ja ammattiopiston Niittylahden toimipistettä (ns. Niittylahden opisto) projekti-idean kanssa. Ajatuksena oli, että teatteriprojekti voisi yhdistää jo valmiiksi mo-

nikulttuurisen yhteisön (opiston) eri linjojen opiskelijoita. Joulukuussa 2011 otin yhteyttä Niittylahden opistossa työskentelevään maahanmuuttajien ammattiin valmistavan koulutuksen lehtoriin ja esittelin hänelle ideani. Lehtori piti ideaani hyvänä ja kutsui minut pitämään infotilaisuutta opiskelijoille. Ennen tilaisuutta lehtori ja opiston nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajakoulutuksen vastuopettaja markkinoivat teatteriryhmää opiskelijoille tekemäni mainoksen avulla (liite 2).

Kävin esittelemässä ideaani teatteriryhmästä Niittylahden opistolla 13.1.2012. Tilaisuuteen oli kutsuttu kaikki maahanmuuttajien ammattiin valmistavan koulutuksen opiskelijat. Lisäksi esittelyyn osallistui muutamia aiheesta kiinnostuneita nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajakoulutuksen opiskelijoita. Yhteensä tilaisuudessa oli noin neljäkymmentä opiskelijaa, joista kolmetoista ilmoitti kiinnostuksensa teatteriryhmää kohtaan jättämällä yhteystietonsa luokassa kiertäneelle paperille.

Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelija Tanja Matilainen liittyi projektiin tammikuun lopussa. Hänen tehtävänä oli toimia opintojensa puitteissa projektin markkinoijana ja tiedottajana. Alkuun tein yhteistyötä Matilaisen kanssa sähköpostitse, ja täysipäiväisesti hän tuli mukaan ryhmän toimintaan maaliskuussa.

5.3 Aloitusvaihe

Katson varsinaisen näytelmäprojektin ja ryhmäprosessin alkaneen infotilaisuutta seuranneella tapaamiskerralla, 31.1.2012. Tällöin tarkoitukseni oli kertoa yhteystietonsa jättäneille ja mahdollisille uusille teatteritoiminnasta innostuneille tarkemmin, mitä teatteriryhmässä tullaan tekemään. Kokoontumisten välillä lähettämistäni muistutussähköposteista huolimatta paikalle saapui vain kolme osanottajaa; sitä seuraavaan tapaamiseen neljä. Olin toivonut ryhmässä olevan noin kymmenen sitoutunutta osallistujaa tammi-helmikuun vaihteessa. Totesin, että minun oli joustettava toiveissani. Toimivan teatteriryhmän aikaansaamiseksi tarvittiin silti vielä muutamia osallistujia, sillä pidin mahdollisena, että osa jäsenistä lopettaisi ryhmässä käymisen myöhemmin.

Niittylahden opiston ulkopuolelle suunnattu markkinointi toi ryhmään yhden uuden jäsenen kolmannella tapaamiskerralla. Viidennellä ja kuudennella tapaamiskerralla saimme vielä kaksi uutta jäsentä. Heistä toinen oli Tanja Matilainen, jonka rooli laajeni muun ryhmän aloitteesta tiedottajasta myös varsinaiseen näytelmäprosessiin osallistuvaksi ryhmän jäseneksi. Ryhmän ollessa suurimmillaan laadimme ryhmälle säännöt ja sovimme, että ryhmän kokoonpano olisi nyt lopullinen: uusia jäseniä ei enää otettaisi eikä kukaan lopettaisi ryhmässä. Kevään aikana kaksi osallistujaa jäi kuitenkin pois toiminnasta; ensin tilapäisesti toisilla paikkakunnilla tapahtuvien työharjoittelujen vuoksi, sitten kokonaan. Lopullinen viisijäseninen teatteriryhmä pääsi vakiintumaan vasta toukokuun alussa, tapaamiskertojen puolivälissä. Näistä viidestä jäsenestä kolme oli maahanmuuttajia ja kaksi suomalaissyntyisiä. Nuorin jäsen oli 16-vuotias, mutta miellän ryhmän olleen aikuisten harrastajateatteriryhmä.

Sanna Heikkinen toteaa devising-prosessin aloitusvaiheeseen kuuluviksi muun muassa ryhmän jäsenten keskinäisen tutustumisen, työnjaon tekemisen ja esityksen lähtökohdan valinnan (Heikkinen 2006, 37–44). Ensimmäisestä varsinaisesta tapaamiskerrasta lähtien pyrin tutustuttamaan osallistujia toisiinsa ja itseeni. Halusin luoda avoimen ja turvallisen ilmapiirin, jossa jokaista kuunneltiin ja jokaisen ajatuksista oltaisiin kiinnostuneita. Näin tämän tärkeäksi devising-työskentelyn onnistumisen ja ylipäänsä osallisuuden kannalta. (Heikkinen 2006, 37, 42–43; Herranen 2011.) Tutustumiselle ja ryhmäytymiselle asetti haasteita ryhmän hajanaisuus. Ohjaajana koin rasittavaksi sen, että ihmiset osallistuivat toimintaan vaihtelevasti ja että ryhmään liittyi uusia jäseniä eri aikoihin. Toisinaan jotkut ryhmän jäsenet jättivät saapumatta tai ilmoittivat poisolostaan viime hetkellä. Samoja asioita jouduttiin käsittelemään useissa eri tapaamisissa, jotta kaikki ryhmän jäsenet saisivat edes perustiedot toisistaan ja projektista. Tämä viivästytti näytelmäprosessin etenemistä.

Prosessin alkuvaiheessa pyrin pitkälle ulottuvan työskentelyaikataulun laatimiseen. Minun ehdotuksestani asetimme näytelmän ensi-illaksi lauantain 12.5.2012. Toivoin, että ryhmän tapaamiset järjestyisivät säännöllisesti suunnitteen kerran viikossa. Säännöllisyys pitäisi prosessin käynnissä ja harjoitusaika riittäisi esityksen valmistamiseen. Pian selvisi, että pitkälle ulottuvien aikataulu-

jen laatiminen on mahdotonta osallistujien opiskelun ja muiden sitoumusten vuoksi. Halusin, että mahdollisimman moni voisi jatkaa teatteriryhmässä, joten tavaksemme jäi sopia vain yksi tai kaksi seuraavaa harjoitusaikaa kerrallaan. Sopiminen vei runsaasti aikaa ja vähensi varsinaiseen työskentelyyn käytettävissä olevaa aikaa useilla tapaamiskerroilla. Hitaasti etenevä prosessi sai ryhmämme päättämään maaliskuussa, että ensi-ilta siirrettäisiin keskiviikkoon 30.5.2012. Prosessin viimeiselle kuukaudelle laadimme aikataulun etukäteen, jotta ehtisimme varmasti saada näytelmän valmiiksi.

Devising-prosessille ja ylipäänsä osallistavalle toiminnalle on tärkeää, että osallistujat jakavat käsityksen toiminnan lähtökohdista, tavoitteista ja keinoista. Päämäärien ja menetelmien läpinäkyvyys parantaa prosessin osallistavuutta. (Heikkinen 2006, 37–38; Herranen 2011.) Pidin tärkeänä, että osallistujat hahmottaisivat, millaiseen kontekstiin teatteriprojekti sijoittuu. Koin haastavaksi selittää asiaa ymmärrettävästi etenkin niille ryhmän jäsenille, jotka eivät puhuneet suomea kovin hyvin. Kerroin kyseessä olevan oppinäytetyöni ja että työn tavoitteisiin kuuluu esimerkiksi maahanmuuttajien ja suomalaissyntyisten keskinäinen kohtaaminen. Jokainen ryhmän jäsen kertoi omista syistään liittyä ryhmään. Valtaosa maahanmuuttajajäsenistä nimesi tavoitteekseen oppia lisää suomen kieltä ja rohkaistua käyttämään sitä.

Auttaakseni ryhmän jäseniä työskentelytavan hahmottamisessa piirsin heille devising-prosessia kuvaavan kaavion (liite 3). Kaavio esitteli prosessin sellaisena kuin sen itse käsittän ja sellaisena, minä aion sitä soveltaa kyseisen ryhmän kanssa. Kävimme kaavion läpi yhdellä kokoontumiskerralla. Monistettu kaavio jäi jokaisen osallistujan käyttöön koko projektin ajaksi. Työskentelyperiaatteiden osalta korostin alusta saakka yhdessä tekemistä ja että etenkin esityksen aineistonkeruussa ja prosessoinnissa odotin kaikkien osallistumista. Kerroin myös, että projektissa tärkeämpää on toiminta, ei välttämättä taiteellisesti korkeatasoinen lopputulos. Toivoin tämän tiedon helpottavan etenkin teatterin tekemiseen ensi kertaa osallistuvia. Oma roolini muovautui automaattisesti toiminnan ohjaajaksi, koska ryhmä oli perustettu minun aloitteestani ja hoidin kaikki toimintaan liittyvät käytännön järjestelyt ja suunnittelun.

Työskentelyperiaatteet hahmottuivat osallistujille osin toiminnan kautta. Esimerkiksi ryhmän nimen valinta oli pitkä prosessi, joka alkoi teatteriharjoitteella ja jatkui keskusteluun. Ohjeistin ja osallistuin harjoitteeseen ja toimin harjoitteen kautta nousseiden nimiehdotusten kirjaajana. Välillä suuntasin keskustelua eteenpäin ja summasin ääneen jo mainittuja asioita. Pääasiassa annoin ryhmän jäsenten neuvotella keskenään. Lopulta ryhmä pääsi lopputulokseen nimestään ja varmistin kaikilta osanottajilta, että he hyväksyivät nimen. Kestonsa vuoksi keskustelu saattoi väsyttää ja turhauttaa ryhmän jäseniä. Pohdin itsekin keskustelun aikana, pitäisikö minun jouduttaa päätöksentekoa enemmän. Uskon kuitenkin, että nimenvaalintaprosessi osoitti ryhmäläisille, miten toivoin heidän kaikkien osallistuvan päätöksentekoon. Samalla jokainen sai tietoa sekä omasta itsestään että muista neuvottelutilanteesta. Ryhmän jäsenet olivat silmin nähden tyytyväisiä valitsemaansa nimeen *Kipinät – The Sparkles*. Nimen antaminen ei ollut yhdentekevää, sillä valittu nimi näytti antavan ryhmälle identiteetin ja yhdisti osallistujia toisiinsa.

Neljännellä tapaamiskerralla annoin ryhmäläisille kotitehtäväksi miettiä yhden tai useampia aiheita, jotka kiinnostavat niin paljon, että niistä voisi tehdä esityksen. Aiheet esiteltiin kuudennessa tapaamisessa teatteriharjoitteen kautta. Ehdotukset olivat erilaisia ja pidin toisista enemmän kuin toisista. Yritin kuitenkin suhtautua kaikkiin ideoihin tasapuolisesti ja käynnistin keskustelun aihevaihtoehtoisista. Omasta aloitteestaan ryhmä alkoi yhdistellä yhteenkuuluvia aiheita. Minun roolini keskustelussa oli varmistaa, että kaikkien mielipide tuli kuulluksi. Vaihtoehtoja käsiteltiin vielä seuraavassa kokoontumisessa mielikuvaharjoitteen kautta ja sen jälkeen käyty keskustelu johti esityksen aiheen valintaan. Olin pitänyt tavoitteenani, että kaikki ryhmän jäsenet osallistuisivat ainakin keskeisimpien päätösten tekoon projektissa. Esityksen aiheesta päätettäessä kaikki osallistujat eivät kuitenkaan olleet paikalla. Jo tässä vaiheessa projektia oli käynyt selväksi, että koko ryhmä oli koolla vain harvoin. Jotta työskentely pääsisi eteenpäin, päätin, että aihevalinnan saavat tehdä kyseisellä kerralla läsnä olleet ryhmän jäsenet. Maailmanlopun valitseminen esityksen aiheeksi ei ollut täysin yksimielinen, mutta varmistin, että kaikki ryhmän jäsenet olivat lopulta valinnan takana.

5.4 Tiedon- ja aineistonkeruuvaihe

Devising-prosessin tiedon- ja aineistonkeruuvaihe ja prosessointivaihe voivat olla yhtäaikaisia tai vuorottelevia. Molemmissa vaiheissa käytetään usein samoja työskentelymenetelmiä. (Heikkinen 2006, 47.) Kipinät-ryhmän teatteriprosessissa tiedon- ja aineistonkeruu sekä prosessointi tapahtuivat lähinnä rinnakkain. Toiminnan käynnistäjinä olivat yleensä suunnittelemani ja ohjaamani harjoitteet tai muut menetelmät. Niiden pohjalta ryhmäläiset toimivat ja tuottivat tietoa. Itse en juuri osallistunut tiedonkeruuseen ja -käsittelyyn ryhmän tapaamisissa, koska katsoin, että minulla oli riittävästi tehtävää jo hallitessani prosessin etenemistä ja sisältöä.

Tyypillinen ryhmän kokoontumiskerta alkoi kuulumisten kertomisella, jonka toteuttamista varioin erilaisilla harjoitteilla. Tavoitteena oli antaa minulle ja muille tietoa itse kunkin sen hetkisestä tunnelmasta ja virittää osallistujia harjoitustilanteeseen. Yleensä tapaaminen sisälsi ilmaisutaitoharjoitteita tai teatterileikkejä, maailmanloppuaiheen parissa työskentelyä ja keskustelua. Käytin ilmaisutaitoharjoitteita yhtäältä edistämään esimerkiksi ryhmän jäsenten itsetuntemusta ja keskinäistä tutustumista. Toisaalta harjoitteiden tavoitteina oli valmistella osallistujia näyttämöilmaisuun tulevassa esityksessä. Välillä käsittelimme näytelmämme teemaa toiminnallisten harjoitteiden kautta, mikä oli tärkeää vastapainoa toisinaan ehkä liiankin keskustelupainotteiselle työskentelylle. Useimmiten tapaaminen päätettiin siten, että jokainen kertoi omasta sen hetkisestä olostaan tai esimerkiksi siitä, mihin on seuraavaksi menossa. Tarkoituksena oli päättää tilanne yhteisesti ja suunnata ajatukset ”pois” ryhmästä.

Valittuamme maailmanlopun esityksen aiheeksi pyrimme kartuttamaan tietoaamme siitä. Tietoa ja näkökulmia aiheeseen haettiin devisingille tyypilliseen tapaan monista eri lähteistä ja eri keinoin (Heikkinen 2006, 44). Liikkeelle lähdettiin kunkin omista maailmanloppuun liittyvistä mielle yhtymistä. Mielikuvia herätettiin ja esitettiin muille muun muassa piirtäen ja ihmispatsaita tehden. (Ks. Heikkinen 2006, 47–48.) Omien käsitysten hahmottamisen jälkeen suuntasimme etsimään maailmanloppuun liittyvää tietoa ryhmän ulkopuolelta. Kahdeksannella tapaamiskerralla annoin osallistujille tehtäväksi kerätä aiheeseemme

liittyvää aineistoa, kuten musiikkia, kirjallisuutta ja uutisia. Seuraavalla kerralla paikalla olleille ”räätälöimme” yhdessä henkilökohtaiset kotitehtävät, jotka myös liittyivät tiedon keräämiseen eri näkökulmista. Myöhemmin kukin kerääjä pääsi toimimaan ryhmässä eräänlaisena oman alueensa asiantuntijana esitellessään löytämäänsä tietoa. (Ks. Heikkinen 2006, 44–51.)

Ryhmä kokoontui yleensä kahdesta kolmeen tuntia kerrallaan. En halunnut tapaamisten olevan liian pitkiä erityisesti ryhmän maahanmuuttajajäsenten vuoksi. Aktiivinen osallistuminen vieraalla kielellä, usein koulu- tai työpäivän päätteeksi, on voimia vievää. Toisinaan osallistujat väsyivät silminnähden jo kaksi–kolmituntisissa kokoontumisissa. Siksi uskon, että pidemmät tapaamiset eivät olisi tuoneet työskentelyyn lisää tuotteliaisuutta tai tehokkuutta. Kokoontumisten pituuteen vaikuttivat myös bussiaikataulut, sillä yleensä jonkun ryhmän jäsenen oli ehdittävä tiettyyn bussiin. Varsinaiseen työskentelyyn pystyimme käyttämään vain osan kokoontumiseen varatusta ajasta. Aikaa söivät esimerkiksi myöhästymiset, eri syistä aikaisemmin poistumiset, aikataulujen sopimiset ja tauot.

Ryhmän toiminnassa käytettiin pääasiassa suomen kieltä, joka oli ainoa kaikkien ryhmän jäsenten osaama kieli. Välillä englanti toimi ymmärtämisen tukena. Monikielisessä ryhmässä aikaa kului asioiden läpikäymiseen ja keskusteleminen enemmän kuin yksikielisessä ryhmässä. Toiminnan ymmärrettävyys oli minusta tärkeää. Pyrin siksi kommunikoimaan selkeästi, toisinaan piirroksia ja kirjoittamista apuna käyttäen. Etenkin projektin alkuaikoina toimin myös ryhmän jäsenten välisenä ”tulkkina”. Mikäli huomasin, että esimerkiksi ryhmäkeskustelussa kaikki eivät ymmärtäneet, mitä joku sanoi, toistin puheenvuoron sisällön toisilla sanoilla. Yleisesti ottaen pyrin yksinkertaistamaan äidinkieleltään suomenkielisten puhetta. Suomea vieraana kielenä puhuvien ilmaisuista pyrin poimimaan perimmäisen tarkoituksen ja sanomaan sen toisin.

5.5 Prosessointivaihe

Aineistonkeruuvaiheessa otin tavakseni pitää tapaamisissa mukana isoja papereita. Kiinnitimme paperit seinille tai levitimme ne pöydille ja kirjasimme niihin

eri kautta löytäämme tietoa. Koska meillä ei ollut vakituista harjoitustilaa, kuljetin papereita mukaan useimpiin tapaamisiin ja laitoin ne näkyville ennen osallistujien saapumista paikalle. Halusin näin pitää jo kootut ideat kaikkien saatavilla ja mahdollistaa ideoiden jatkokehittämisen. On vaikea arvioida, mikä merkitys nähtävänä olleella materiaalilla oli prosessin kannalta. Ajattelen, että vähintään se teki näkyväksi kokoamamme tiedon ja tekemämme työn määrää.

Prosessointivaiheessa kerättyä tietoa muokataan, valikoidaan ja järjestellään. Materiaalin työstäminen esitykselliseen muotoon alkaa. Lähes väistämättä prosessointi tuottaa myös uutta tietoa, joka edelleen on otettava käsiteltäväksi. (Heikkinen 2006, 51.) Pyrin tapaamisten suunnittelussa ja käsikirjoituksen rakentamistyössä hyödyntämään eri ideoita ja näkökulmia, joita osallistujat olivat keksineet ja tutkimuksensa kautta löytäneet. Yksi ryhmän jäsenistä käytti haastattelua aineiston hankinnassa. Hän oli kysynyt esimerkiksi, mitä ihmiset tekisivät, jos saisivat tietää maailmanlopun tulevan seuraavana päivänä. Yksi vastaajista oli sanonut lähtevänsä heti juhlimaan. Ajatuksen pohjalta laadin harjoitteen, jossa osallistujat näyttelivät improvisoiden olevansa juhlissa ja saivat tiedon lähestyvistä katastrofista. Myös valmiiseen näytelmään päätyi kohtausta viimeistä päivää juhlivista ihmisistä.

Ryhmässämme tiedon yhteinen prosessointi tapahtui lähinnä keskustellen. Vaikka toiminnallinen tiedon prosessointi olisi ehkä sopinut ryhmällemme keskustelua paremmin, myös pelkkä aineistosta keskusteleminen toi aiheeseen uusia näkökulmia. Tätäkin voitaneen kutsua tiedon prosessoitumiseksi. Esimerkiksi ajatus juhlimisesta maailmanlopun lähestyessä kiinnitti ryhmämme huomion siihen, että esitys tarvitsee synkältä aiheeltaan huolimatta myös hauskoja elementtejä. Huomion myötä pyrimme tietoisesti tuomaan esitykseemme huumoria ja iloa.

Näytelmän nimi valittiin samantyyppisen prosessin kautta kuin ryhmän nimi. Suurin osa ryhmän jäsenistä oli miettinyt kotona valmiiksi nimiehdotuksen. Ehdotukset kerrottiin ääneen, jonka jälkeen niistä ja niiden herättämistä mielikuvista keskusteltiin. Itse en esittänyt nimivaihtoehtoa enkä ottanut kantaa nimivalintaan. Sen sijaan ohjasin keskustelua, toin esille nimen rakenteeseen liittyviä nä-

kökulmia ja edellytin jokaista kertomaan oman suosikkinsa. Lopullinen näytelmän nimi *Menolippu – matkoja maailmanloppuun* oli yhdistelmä useasta eri ehdotuksesta.

Alusta saakka oli selvää, että toteutuakseen näytelmä vaatisi jonkin verran rahaa. Selvitin muutamien eri apurahojen mahdollisuutta, koska arvelin, että projekti voisi saada rahoitusta monikulttuurisuuden perusteella. Helmikuussa hain projektille Suomen Kulttuurirahaston alaisen Pohjois-Karjalan rahaston apurahaa. Huhtikuussa rahasto ilmoitti kielteisen päätöksensä. Salli-hanke osallistui projektin kustannuksiin maksamalla osan matkakuluista, joita minulle kertyi käydessäni ohjaamassa ryhmää Niittylahden opistolla. Myös projektiin liittyvä tulostaminen ja kopiointi hoidettiin pääosin hankkeen toimesta. Harjoitustiloina käyttämämme Niittylahden opiston tilat, Joensuun Kansalaistalo ja Väen talo Joensuussa olivat meille maksuttomia. Saamamme tuki ei kuitenkaan kattanut kaikkia näytelmän kuluja. Näytelmän toteuttaminen miltei ilman rahaa vaati kekseliäisyyttä ja yhteistyöverkostoja.

5.6 Kokoonpanovaihe

Kahdella eri tapaamiskerralla prosessin puolivälissä yritin saada osallistujia keskustelemaan näytelmän mahdollisesta rakenteesta (dramaturgiasta). Harkittavana oli myös, pyrkisimmekö näytelmällä johonkin väittämään vai pikemmin eri näkökulmien esittämiseen. Aiheen kommentointi oli vähäistä, vaikka pyrin havainnollistamaan dramaturgiaa piirroksin ja asettamaan päätettäviä asioita joko–tai -muotoisiksi kysymyksiksi. Minua turhautti, kun en osannut auttaa ryhmän jäseniä tarttumaan aiheeseen. Koin, etten halunnut tehdä valintoja yksin, mutta toisaalta työskentely ei etenisi, ellei päätöksiä tehtäisi. Tässä vaiheessa tartuin pieniinkin ideanpoikasiin ja jopa johdattelin keskustelua sen pohjalta, mitä muistin ryhmässä aiemmin puhutun (”Sä sanoit silloin kerran... Olisko se hyvä idea?” tapaan). Erään ryhmäläisen ehdotuksesta päätimme, että näytelmän kohtaukset olisivat jollakin tapaa irrallisia, mutta niitä yhdistäisi yksi jokaisessa kohtauksessa esiintyvä roolihahmo. Tämä idea jäi mukaan lopulliseen näytel-

mään, joskaan ei aivan sellaisena, kuin siitä kokoonpanovaiheessa keskustelimme.

Lähestyvä ensi-ilta ja puuttuva käsikirjoitus hermostuttivat sekä minua että ainakin osaa ryhmän jäsenistä. Yritin kuitenkin pitää yllä toiveikasta mielialaa ja muistuttaa osallistujia siitä, että meillä on kaikki tarvittava materiaali ja enää meidän tarvitsee järjestellä se sopivalla tavalla. Ymmärsin, että lopullisen käsikirjoituksen kokoaminen jäisi minun vastuulleni enemmän kuin olin alun perin ajatellut. Halusin osallistujien mielipiteitä mukaan niin paljon kuin mahdollista ja siksi käytimme vielä yhden tapaamiskerran näytelmän dramaturgian rakentamiseen. Olin kirjoittanut erillisille paperilapuille sanoja, jotka kuvasivat niitä kohtauksia tai kohtausideoita, joita olimme siihen mennessä pitäneet vartenotettavina. Tapaamisessa aloimme siirrellä näitä kohtauslappuja pitkällä pöydällä sopivaan järjestykseen. Lisäsimme mukaan myös unohtamiani kohtausideoita. Kirjoitimme ja kiinnitimme jokaiseen kohtauspaperiin tarralappuja, jotka kuvasivat tunteita tai tunnelmia, joita kukin kohtaus mielestämme edusti. Ajattelin tällä tavalla tehtävän näkyväksi sen, mitä meillä jo on, mitä haluamme kertoa ja mitä kokonaisuudesta mahdollisesti puuttuu. Tällä tekniikalla saimme muotoiltua näytelmän alun ja lopun.

Dramaturgian rakentamiskerran ja sitä seuraavan harjoituskerran välissä oli vain yksi päivä. Tämän päivän käytin näytelmän lopullisen käsikirjoituksen koostamiseen. Nyt työskentelyssä painottui aiempaa enemmän taiteellisen kokonaisuuden hahmottaminen. Lopullista kohtausjärjestystä luodessani huomioin paitsi ryhmän kanssa tehdyt päätökset, myös sen, miten kohtaukset sopivat toisiinsa rytmillisesti ja sisällöllisesti. Osa kohtauksista oli luotu jo aiemmin ryhmän kanssa eikä minun tarvinnut käsikirjoittaa niitä. Oli riittävää, että merkitsin niiden paikat käsikirjoitukseen ja kävisimme kohtaukset läpi uudelleen harjoituksissa. Osa kohtauksista oli ideatasolla, minkä pohjalta tiesin valmiiden kohtausten syntyvän harjoituksissa improvisoiden. Osan kohtauksista kirjoitin monologeiksi tai dialogeiksi ryhmän kanssa keskusteltujen aiheiden ja kerätyn aineiston pohjalta. Tässä vaiheessa hain myös itse tietoa täydentämään kohtauksia. Olin toivonut, että minun ei tarvitsisi ottaa näin suurta roolia käsikirjoituksen luomisessa. Näytelmän valmiiksi saamiseksi jäljellä olevassa ajassa oli kuitenkin välttä-

mätöntä, että minä ryhmän ohjaajana ja teatterialan ammattilaisena otin suurimman vastuun. Huomasin myös nauttivani yhteisten ideoiden pohjalta kirjoittamisesta.

Sanna Heikkisen (2006, 59–60) mukaan kirjalliseen muotoon laitettu käsikirjoitus ei aina ole välttämätön. Itse kuitenkin katsoin paperille tulostetun käsikirjoituksen selkiyttävän esityksen rakennetta ja sisältöä esiintyjille. Käsikirjoitukseen jäi myös improvisaation varaa. Se antoi mielestäni näyttelijöille mahdollisuuksia toteuttaa näytelmää omista lähtökohdistaan, oman mielikuvituksensa ja ilmaisutaitonsa puitteissa. Muiden kuin suomea äidinkielenään puhuvien jäsenten kannalta pidin tärkeänä, että he saivat itse muotoilla osan vuorosanoistaan.

5.7 Harjoitus-, läpimeno- ja esitysvaihe

Devising-teatteriesityksen harjoitus- ja esitysvaihe muistuttavat usein perinteisen teatterin vastaavia vaiheita (Heikkinen 2006, 60). Koottuani esityksen käsikirjoituksen aloimme siirtää tekstiä näyttämölle. Tässä vaiheessa meillä oli jäljellä enää kuusi harjoituskertaa ennen ensi-iltaa. Ryhmä totesi käsikirjoituksen melko pitkäksi harjoitusaikaan nähden, mutta muistutin, että suurin osa kohtauksista oli jo ennestään tuttuja. Sanoin myös olevan mahdollista, että jätämme jotakin käsikirjoituksessa olevaa pois. Lopulta päädyimmekin poistamaan yhden kohtauksen, jota meillä ei ollut aikaa harjoitella.

Käydessämme tekstiä läpi teimme samalla roolijakoa ja täydensimme käsikirjoitusta. Roolijako tapahtui osin automaattisesti, kun näyttelijät säilyttivät ne roolit, jotka olivat tiettyihin kohtauksiin itselleen luoneet materiaalin prosessointivaiheessa. Monissa kohtauksissa läsnä olivat kaikki näyttelijät ja muutoin pyrin jakamaan rooleja tasapuolisesti eri henkilöille. Halusin antaa jokaiselle sopivan kokoisia haasteita ja otinkin rooliassa huomioon ryhmän jäsenten teatteritaidot ja kielitaidon. Esimerkiksi päädyin antamaan pitkän suomenkielisen monologin teatteria aiemmin harrastaneelle, suomenkieliselle näyttelijälle. Mikäli harjoitusaikaa olisi ollut enemmän, kuka tahansa olisi voinut esittää kyseisen roolin. Yksi ryhmän jäsen ei alun perin ollut halunnut näytellä, ja vaikka hän myöhem-

min myöntyikin näyttelemiseen, jätin lopulliseen näytelmään hänelle vain vähän roolityöskentelyä. Devising-esityksille tyypilliseen tapaan osa näytelmän rooleista oli eräänlaisia anonyymeja ihmishahmoja tai näyttelijän omaa itseä muistuttavia hahmoja (Heikkinen 2006, 58).

Myös ohjauksessa tahdoin antaa jokaiselle ryhmän jäsenelle mahdollisuuden kehittyä teatteriharrastuksessa omalta tasoltaan lähtien. Enemmän teatteria harrastaneita ohjeistin hieman tarkemmin ja sitä kautta ehkä vaadin heiltä vähän enemmän kuin muilta. Muutoin en juuri puuttunut näyttelijöiden ilmaisuun. Projektin tavoitteet eivät olleet näyttämöilmaisussa emmekä olleet ehtineet kunnolla harjoitella ilmaisun osa-alueita. Keskityin tekniseen ohjaamiseen, kuten siihen, mihin aikaan ja mistä suunnasta näyttelijöiden oli määrä tulla lavalle. On kuitenkin sanottava, että olin näyttelijöiden ilmaisuun erittäin tyytyväinen enkä pahemmin kokenut tarpeelliseksi puuttua siihen.

Harjoitusvaihe oli mielestäni lyhydestään huolimatta, ja ehkä juuri siksi, tehokas ja luova. Työskentelyssä korostui yhtäältä se, että näytelmän tulee pian olla valmis esitettäväksi ja toisaalta se, että näytelmästä tulee juuri meidän näköisemme eikä meillä ole painetta tehdä ”suurta taidetta”. Devising-prosessille tyypillistä onkin viimeistelemättömyys ja sattumanvaraisuus (Heikkinen 2006, 57). Kun eteen tuli kysymyksiä, ratkaisimme ne nopeasti. Näytelmässä oli esimerkiksi vuorosanoja, joita näyttelijöiden oli vaikea muistaa. Annoimme niiden unohtua tai korvasimme sanoja toisilla. Lavastus ja puvustus koottiin helposti löytyvistä tarvikkeista hyvin vapaasti: mukaan etsittiin tavarat, joita ehdottomasti tarvittiin ja sen lisäksi jokainen osallistuja sai tuoda omaan tai muiden käyttöön mitä tahansa esineitä tai vaatteita.

Harjoitusvaiheessa koin oman roolini lähinnä vastuun antajaksi, kannustajaksi ja hyväksyjäksi. Kokemukseni mukaan nämä ohjaajan roolit ovat tavallisia näytelmän lähestyessä ensi-iltaansa, mutta tässä projektissa tunne oli erityisen voimakas. Pyrin tekemään näyttelijöille selväksi, että heidän ratkaisunsa sopivat näytelmään ilman muuta, koska näytelmä on meidän tekemämme. Ohjasin näyttelijöitä seuraavaan tapaan:

- ”Voit päättää itse, istutko vai seisotko tässä kohtauksessa. Kumpi sinusta vain tuntuu paremmalta.”
- ”Voit sanoa vaikka 'kaveri', jos 'ystävä' on sinulle vaikea sana.”
- ”Tuo lelu on hieno idea! Ota se mukaan kohtaukseen.”

Harjoitusajan vähyyden takia halusin toteuttaa näytelmän mahdollisimman minimalistisesti. Ehdotin näyttelijöille, että esittäisimme näytelmän normaalissa huonevalaistuksessa. Ryhmä piti kuitenkin näytelmän tunnelman ja teatterilluusion syntymisen kannalta tärkeänä, että käyttäisimme teatterivalonheittimiä. Halusin täyttää ryhmän toiveen ja pyysin projektiimme mukaan Joensuun ylioppilasteatterin kautta tuntemani valomiehen. Hän suunnitteli ja toteutti esityksen valaistuksen yhdessä minun kanssani.

Näytelmää markkinoitiin julistein, lentolehtisin ja internetissä. Tietoa näytelmästä levittivät paitsi minä ja Kipinät-ryhmän jäsenet, myös esimerkiksi Salli-hanke ja JoMoni ry. Lentolehtinen, juliste (liite 4) ja näytelmän käsiohjelma (liite 5) olivat Tanja Matilaisen suunnittelema ja toteuttama. Joensuussa toimiva painoalan yritys sponsoroi projektiamme 60 ilmaisella mustavalkojulisteella. Toukokuun loppupuolella lähetetty toinen lehdistötiedote tuotti kolme yhteydenottoa. Yle Pohjois-Karjalan radio haastatteli minua ja yhtä ryhmämme jäsentä Joka-päiväinen taiteemme -juttusarjaan. Haastattelu lähetettiin Yle Pohjois-Karjalan radiossa, Radio Savossa ja Radio Etelä-Savossa 23.5.2012. Haastattelun ohella ilmestyi myös internetuutinen (liite 6). Sanomalehti Karjalainen julkaisi lehdistötiedotteemme tekstiin pohjaten kaksi lyhyttä kuvausta, niin sanottua puffia, esityksestämme. Molemmat kuvaukset julkaistiin 28.5.2012 (liite 7). Itä-Suomen ylioppilaslehti Uljas haastatteli minua ja julkaisi internetuutisen projektistamme 29.5.2012 (liite 8).

Halusin järjestää kenraaliharjoituksen koyleisölle ennen esityksen ensi-iltaa. Ajattelin, että yleisö konkretisoisi ensi-illan läheisyyttä näyttelijöille ja toisi esitykseen ”viime silauksen”. Pidin kenraaliharjoitusta erityisen tärkeänä niille ryhmän jäsenille, joilla ei ollut paljon tai lainkaan aiempaa kokemusta teatterin tekemisestä. Kaksi päivää ennen ensi-iltaa pidettyyn kenraaliharjoitukseen kutsuimme muutamia ystäviämme. Harjoituksen jälkeen saimme heiltä palautetta

ja viime hetken kannustusta ennen varsinaisia esityksiä. Näyttelijöitä oli valmentanut esitystilanteeseen myös mainostarkoituksessa tehty kohtaus, jonka osa ryhmän jäsenistä esitti Joensuun Mahdollisuuksien tori -järjestötaapahtumassa 12.5.2012.

Pidin erittäin tärkeänä, että valmis näytelmä olisi yleisölle maksuton. Ilmainen esitys takasi sen, että näytelmän näkeminen oli taloudellisesti mahdollista kaikille. Uuden kulman kannatusyhdistys ry:n kanssa solmimani yhteistyösopimuksen avulla saimme ilmaiseksi esityskäyttöön Väen talon. Lisäksi saimme maksutta lainata Joensuun ylioppilasteatteriyhdistyksen tarpeistoa, roolivaatteita, ääni- ja valokalustoa. Pienehköjen tarpeistonhankintakulujen kattamiseksi päädyimme perimään Väen talon esityksistä vapaaehtoista pääsymaksua. Lisäksi hain projektin loppuvaiheessa Joensuun seudun monikulttuurisuusyhdistys Jo-Moni ry:ltä 100 euron avustusta näytelmän kuluihin.

Valmis Menolippu – matkoja maailmanloppuun -näytelmä sai ensi-iltansa iltanäytöksessä Väen talolla 31.5.2012. Toinen näytös pidettiin Kansalaistalolla 31.5.2012 aamupäivällä ja kolmas Väen talolla saman päivän iltana. Esitykset keräsivät yhteensä noin 70 katsojaa. Esitys oli tunnin mittainen ja pääasiassa suomenkielinen. Siinä käytettiin hieman englannin kieltä ja yhdessä kohtauksessa hyödynnettiin kaikkia ryhmän jäsenten osaamia kieliä. Mahdollisia, suomea osaamattomia katsojia varten laadin näytelmästä englanninkielisen kohtausluettelon. Luettelo kertoi kunkin kohtauksen keskeisimmän sisällön, kuten ”Maailmanloppu tulee huomenna, on aika juhlia.” Näin katsojalle jäi varaa tulkita kohtauksen tunnelmaa ja merkitystä. Teatterin universaalius kävi ilmi, kun jotkut suomea osaamattomat katsojat kommentoivat esityksen olleen hyvin ymmärrettävissä. Kipinät – The Sparkles -ryhmän yhteinen prosessi päättyi iloisissa, mutta haikeissa tunnelmissa näytelmän kolmanteen esitykseen 31.5.2012.

6 Projektin dokumentointi

6.1 Työpäiväkirjat

Opinnäytetyön tekijän on hyvä jo prosessin alussa löytää itselleen sopiva tapa pitää opinnäytepäiväkirjaa. Päiväkirja toimii kirjoittajan muistin tukena opinnäyteraporttia tehtäessä. Säännöllisten, tarkkojen, ja monipuolisten merkintöjen tekeminen helpottaa prosessin muistamista, raportin koostamista ja työn arviointia ja parantaa työn luotettavuutta. Päiväkirjaa pitämällä kirjoittajan ajatukset pääsevät prosessoitumaan ja jäsentymään. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 19–22.)

Pidin projektin aikana kolmenlaista työpäiväkirjaa. Ensimmäiseen kuvasin kaikkia tekemiäni opinnäytetyöhön liittyviä tehtäviä ja niihin käyttämäni aikaa. Päiväkirja kertoo koko prosessin ensimmäisistä työn aiheeseen liittyvistä keskusteluista aina raportin valmiiksi saamiseen saakka. Toiseen kirjasin ylös harjoitteiden tasolla, mitä milläkin teatteriryhmän tapaamiskerralla teimme. Tätä päiväkirjaa varten tein kokoontumisten aikana nopeita muistiinpanoja. Saatoin merkitä esimerkiksi, minkä verran aikaa eri asioiden tekeminen vei. Kokoontumisen jälkeen vertasin toteutunutta sisältöä ja aikataulua tekemääni suunnitelmaan. Koin tämän tärkeäksi voidakseni seurata koko prosessin etenemistä ja voidakseni realistisemmin suunnitella kunkin tapaamisen sisällön.

Tapaamisten välillä kirjoitin kolmatta päiväkirjaa, jossa kuvailin tarkemmin toiminnan sisältöä sekä omia havaintojani ja tuntemuksiani. Pidin päiväkirjaa säännöllisesti toukokuuhun saakka. Kirjoittaminen muuttui satunnaisemmaksi, kun ryhmän kokoontumiset kävivät tiheämmiksi ja näytelmän valmiiksi saaminen alkoi viedä minulta enemmän aikaa myös kokoontumisten ulkopuolella.

6.2 Osallistujien tekemät tehtävät

Prosessin varrella teetin ryhmän jäsenillä pieniä tehtäviä, joiden avulla he saivat pohtia ja tallentaa omaa polkuaan teatteriryhmässä. Tehtävien tarkoituksena oli toimia myös projektin arvioinnin apuvälineinä projektin päättyessä. Hankin ryh-

män jäsenille vihkot, joita he saivat käyttää tehtävien ja muiden projektiin liittyvien muistiinpanojen tekemiseen. Ilmoitin vihkojen olevan henkilökohtaisia. Kerroin, että projektin lopussa saattaisin kuitenkin kysellä asioita, joihin vastatesaan ryhmäläiset voivat käyttää vihkojaan muistin tukena. Henkilökohtaisuuden korostamisella tavoittelin sitä, että jokainen uskaltaisi kuvata ajatuksiaan vihkoonsa avoimesti. Samasta syystä kaikkia tehtäviä ei purettu yhteisesti tai minun kanssani. Tärkeää vihkoissa oli, että ne mahdollistivat minkä tahansa kielen käyttämisen.

Pyrin tehtävien valinnalla siihen, että ne saisivat jokaista pohtimaan omaa suhdettaan ryhmään sekä omaa ja muiden toimintaa ryhmässä. Toisaalta tähtäsin tehtävien muotoilulla siihen, että niiden avulla voitaisiin jälkikäteen tarkastella mahdollisia projektin aikana tapahtuneita muutoksia. Tehtävät ajoittuivat niin, että neljä ensimmäistä tehtävää tehtiin noin kahden viikon välein projektin alkupuoliskon aikana. Viides tehtävä toteutettiin projektin loppupuolella. Poissaoloista ja ryhmään liittymisen erilaisista aikatauluista johtuen kaikki ryhmän jäsenet eivät todennäköisesti tehneet kaikkia tehtäviä. Tosin osa huolehti poissaolojensa jälkeen puuttuvien tehtävien tekemisestä. Seitsemännellä tapaamiskerralla kävimme läpi, mitä tehtäviä oli siihen mennessä ollut eli mitkä itse kullakin tulisi olla tehtynä.

Tehtävät aikajärjestyksessään olivat:

1. *Etsi lehdistä 1–3 kuvaa, jotka kuvaavat sitä, mitä odotat tämän ryhmän toiminnalta.* Tehtävä purettiin yhdessä tutustumistarkoituksessa. Jokainen paikalla ollut esitteli valitsemansa kuvat ja kertoi niiden kautta odotuksistaan. Tämän jälkeen kuvat liimattiin vihkoihin. Myös minä osallistuin tehtävän tekemiseen. (Kolmas tapaaminen 15.2.2012.)
2. *Kirjoita, miksi tulit mukaan ryhmään.* Tutustumistarkoituksessa tämä aihe oli käyty yhdessä keskustellen läpi jo aikaisemmin. Pyysin silti kirjoittamaan vastauksen vihkoon, jotta alkuperäinen syy liittyä ryhmään säilyisi muistissa projektin edetessä. (Neljäs tapaaminen 29.2.2012.)
3. *Piirrä kuva siitä, mitä ajattelet tästä ryhmästä; siitä, miten näet tämän ryhmän.* Tehtävällä halusin saada osallistujat pohtimaan omaa ja muiden roolia ja asemaa ryhmässä. Teetin tehtävän projektin alkupuoliskol-

la, jotta jokainen tulisi tietoiseksi omasta roolistaan ja voisi halutessaan muuttaa sitä projektin aikana. Usein teatteriryhmässä vuorovaikutussuhteet muuttuvat läheisemmiksi toiminnan edetessä ja halusin tällä tehtävällä saada jokaisen kirjaamaan muistiin ryhmän alkuvaiheen kokemuksensa. Tehtävää ei purettu. (Viides tapaaminen 14.3.2012.)

4. *Jatka lauseita: ”Kipinät-ryhmän ongelma on...” ja ”Kipinät-ryhmän vahvuus on...”* Tehtävää valitessani olin itse jo alkanut kokea tietyt asiat ryhmän vahvuuksiksi ja toiset ongelmiksi. Halusin saada myös ryhmän jäsenet pohtimaan asiaa. Tehtävänasettelu oli tietoisesti hieman provosoiva pakottaessaan miettimään ainakin yhden ongelman ja yhden vahvuuden. Tehtävää ei purettu. (Seitsemäs tapaaminen 1.4.2012.)
5. *Kirjoita kynää nostamatta viisi minuuttia aloittaen sanoilla ”Kipinät-ryhmässä minä...”* Tehtävän tavoitteena oli nostaa jokaisen tietoisuuteen ryhmän merkitystä ja omaa toimintaa ryhmässä. Ajattelin riittävän lavean lauseenaloituksen herättävän esiin niin tunteita, ajatuksia kuin tekoja. Edellytin jokaisen käyttämään tehtävässä omaa äidinkieltään, jotta kirjoittaminen pysyisi mahdollisimman nopeana ja tajunnanvirtamaisena. Tehtävää ei purettu. (Yhdeksästoista tapaaminen 21.5.2012.)

7 Projektin arviointi

7.1 Yhteisen arvioinnin lähtökohdat

Projektiin kuului alusta saakka ajatus siitä, että toimintaa arvioidaan osallistaen. Projektia arvioitiin ja dokumentoitiin koko teatteriryhmän voimin projektin lopussa 31.5.2012. Arvioinnin pääasiallisena tarkoituksena oli kerätä osallistujien näkemyksiä ja kokemuksia toiminnasta. Ryhmässä tehdyn arvioinnin avulla osallistujat pääsivät näkemään ja kuulemaan muiden ajatuksia. Ajattelin tästä olevan hyötyä yhteisen oppimisen ja prosessin muistamisen kannalta. Yhteisen arvioinnin huono puoli on se, että yksittäiset osallistujat saattavat muuttaa vastauksiaan sen mukaan, mitä kuulevat toisten sanovan.

Arviointi perustui minun ja Salli-hankkeen työntekijöiden yhdessä laatimiin kysymyksiin, jotka olin antanut osallistujille paperilla jo ennakoon (liite 9). Kysymyspapereita jakaessani kehoitin jokaista valmistautumaan tulevaan arviointiin varmistamalla, että kysymykset ovat ymmärrettäviä (esim. kääntäminen omalle äidinkielelle). Lisäksi pyysin jokaista pohtimaan antamiani kysymyksiä ja palaamaan vihkoon tekemiinsä tehtäviin ja muistiinpanoihin. Korostin, että muistiinpanojen on tarkoitus toimia muistin tukena enkä aio kysyä suoraan kenenkään vihkon sisällöstä. Ohjeillani pyrin siihen, että osallistujat olisivat tietoisia siitä, mitä asioita arvioinnissa aiotaan käsitellä. Jakamalla kysymykset etukäteen ja tarjoamalla mahdollisuuden niiden kääntämiseen pyrin vastausten luotettavuuteen. Uskoin myös, että arviointitilanteessa säästettäisiin aikaa, kun kysymykset olisivat osallistujille ennalta tuttuja.

Itse arviointitilanteessa käytin toiminnallisiksi arviointimenetelmiksi laskettavia patsastehtäviä (yksilöpatsas ja ryhmäpatsas) ja janatehtävää. Janatehtävä toimi virikkeenä osallistujien haastatteluille. Toiminnallisten menetelmien tarkoituksena oli mahdollistaa sanaton palautteen antaminen osin teatteriryhmässä opittujen ilmaisukeinojen avulla. Haastattelujen tarkoituksena oli antaa tarkempaa, jokaisen omin sanoin kertomaa tietoa kokemuksistaan. Arviointitilaisuus kesti noin kaksi tuntia.

7.2 Yhteisen arvioinnin toteutus

Yksilöpatsastehtävässä kukin ryhmän jäsen teki itsestään kaksi patsasta. Ensimmäisen patsaan tehtävänantona toimi kysymyspaperin kysymys ”Minkälainen olin, kun tulin Kipinät-ryhmään?” ja toisen ”Minkälainen olen nyt?”. Ryhmäpatsastehtävän pohjana olivat kysymyspaperin kysymykset ”Minkälainen olen ollut ryhmässä?” ja ”Minkälaisia muut ovat olleet ryhmässä?” Ryhmäpatsastehtävässä kukin osallistuja vuorollaan asetteli muut ryhmän jäsenet muodostelmaan, joka kuvasi sitä, millaiseksi hän koki ryhmän. Jokainen asettui ryhmäpatsaaseen myös itse. Valokuvasin kaikki patsaat voidakseni käyttää kuvia myöhemmin projektia arvioidessani. Patsaat, joissa itse olin mukana, valokuvasi ulkopuolinen henkilö.

Janatehtävässä osallistujat asettuivat kysymysten perusteella kuvitteelliselle jannelle. Janan yhdessä ääripäässä oli vastausvaihtoehto *erittäin paljon* tai *erittäin hyvin* ja toisessa *ei lainkaan*. Valokuvasin kustakin kysymyksestä syntyneen jana-asetelman arviointini tueksi. Ajan puutteen ja osallistujien silminnähtävän väsymyksen vuoksi jätin arviointitilanteessa käsittelemättä kysymyspaperin kysymykset ”Mitä uutta olen oppinut itsestäni?” ja ”Tiesinkö koko ajan, mitä olemme tekemässä? Mitä tein, jos en tiennyt?” Joutuessani tekemään nopean päätöksen kysymysten karsimisesta arvioin ne vähemmän tärkeiksi muihin kysymyksiin verrattuna. Lopullisessa arvioinnissa tiedustelin janan avulla seuraavia asioita:

1. Annoitko ideoita työskentelyyn?
2. Kuuntelivatko muut sinua? Kuuntelitko sinä muita?
3. Otettiinko sinun mielipiteesi huomioon, kun teimme päätöksiä?
4. Onko Kipinät-ryhmässä mukana oleminen ollut sinulle tärkeää?

Jokaisen janalle asettumisen jälkeen haastattelin kutakin osallistujaa tarkemmin. Haastattelut kuvattiin videolle. Haastatteluissa tein itse kullekin jatkokysymyksiä tilanteen mukaan. Tiedustelin esimerkiksi, mikä toiminnassa teki ymmärtämistä helpommaksi tai vaikeammaksi ja miten ideointi ryhmässä tapahtui. Vaikka en esittänyt täysin samoja jatkokysymyksiä kaikille haastatelluille, jokaisen osallistujan vastaukset kattavat suurin piirtein samat aiheet. Osia haastatteluista on nähtävänä tämän opinnäytetyön tuotoksena syntyneellä DVD-tallenteella. Luvussa 7.2.2 on muutamia lainauksia tallenteelle valituista haastatteluista.

Lisäksi aloitimme kysymyspaperissa esitetyn kysymyksen ”Miten mainostaisit samanlaista monikulttuurista teatteriryhmää maahanmuuttajalle/suomalaissyntyiselle?” käsittelemistä. Koska emme ehtineet käsitellä kysymystä loppuun saakka, jätän sen huomiotta tässä raportissa. Yleisesti ottaen ryhmän jäsenet tuntuivat olevan sitä mieltä, että toimintaa tulisi mainostaa samalla tavalla riippumatta siitä, kenelle mainontaa kohdistetaan. Eri kielten käyttö tosin nähtiin aiheelliseksi.

7.2.1 Yksilö- ja ryhmäpatsaiden tulkinta

Jokaisen ryhmän jäsenen tekemä yksilöpatsaspari osoittaa samansuuntaisia asioita. Useissa ensimmäisistä patsaista ("Minkälainen olin, kun tulin Kipinät-ryhmään?") toistuvat seuraavat kehonkielen merkit: kasvoilla, taskuissa tai vartalon suojana olevat kädet ja alas painettu pää. Useissa jälkimmäisissä patsaista ("Minkälainen olen nyt?") puolestaan on nähtävissä avoin rintakehä, sivuille avatut käsivarret, avoimet kämmenet, katsojiin (kameraan) kohdistettu katse ja hymy.

Tulkitsen, että ensimmäinen patsas ilmentää varautuneisuutta ja mietтелиäisyyttä ja toinen vapautuneisuutta ja iloa. Jokaisen osallistujan kohdalla tapahtui jonkinlainen muutos projektin aikana. He muuttuivat avoimemmiksi ja rohkeammiksi. Tulkitsen patsaiden ja osallistujien minulle kertomien asioiden perusteella, että heidän avoimuutensa ja rohkeutensa lisääntyi vähintään suhteessa muihin ryhmän jäseniin ja teatterityöskentelyyn. Yhden osallistujan kohdalla patsaat tuntuivat olevan "väärinpäin". Hänen ensimmäinen patsaansa kuvaa samoja asioita kuin muiden toinen patsas ja päinvastoin. Pidän todennäköisenä, että tämä johtuu joko patsaiden tekovaiheessa tapahtuneesta väärinymmärryksestä tai mahdollisesti aikakäsityksestä, joka asettaa menneen ja nykyhetken toisenlaiseen järjestykseen. Uskon, että myös tämän ryhmän jäsenen tarkoitus oli ilmentää varautuneisuutta ryhmän alussa ja vapautuneisuutta lopussa.

Ryhmäpatsaiden osalta kaikkien laatimat patsaat ovat jonkinlaisia ryhmäkuvia. Useimmissa patsaissa kaikki ryhmän jäsenet on koottu yhteen, lähelle toisiaan. Kaikki patsaat ilmentävät hymyä. Joissakin patsaissa ihmisten kädet ovat kohotettuina ja kämmenet avoimina. Osassa patsaita on käytetty rekvisiittaa, kuten matkapuhelimia, papereita ja kyniä. Yhdessä patsaassa patsaan laatija itse seisoo selkeästi muusta ryhmästä erillään ja katselee muita. Hänen kätensä ovat yhdessä vartalon edessä, kun muiden ryhmäläisten kädet ovat kohotettuina ilmaan.

Tulkitsen, että suurin osa ryhmän jäsenistä koki ryhmän myönteiseksi ja läheiseksi itselleen. Jotkin patsaat kuvaavat erilaisia persoonia tai rooleja, jotka toi-

mivat samassa ryhmässä. Toiset puolestaan ilmentävät samankaltaisuutta ja yhdessä tekemistä esimerkiksi samanlaisilla asennoilla. Muista selkeästi poikkeavaa patsasta tulkitsen siten, että ryhmästä erillään seisova patsaan laatija ei ehkä kokenut olevansa osa ryhmää samalla tavalla kuin muut.

7.2.2 Janatehtävien ja haastattelujen yhteenveto

Janatehtävissä ja haastatteluissa kaikki ryhmän jäsenet ilmoittivat antaneensa melko paljon ideoita työskentelyyn. Ideoiden ja ajatusten esille tuominen ryhmässä koettiin yksiselitteisesti helpoksi. Suurin osa totesi, että kaikki ovat osallistuneet ideointiin yhtä paljon. Myös ohjaajalta kerrottiin tulleen ideoita. Ideoiden alkuperä tuntui olevan haastava jäljittää, koska eri ihmisten esittämät ajatukset olivat sulautuneet yhteen työskentelyssä.

No, joku heittää idean, sit joku heittää siihen päälle jonkun samankaltaisen idean että hei, että tehtäskö sittenkin vaikka näin vähän eri tavalla, ja sitten taas joku heittää jotain ja sit katotaan että mikä nyt olis hyvä idea ja... silleen että se on niinku semmosta että ei niinku oteta vaan sitä yhen ihmisen ideaa ja lähetään siitä, vaan niinku siitä tehdään semmonen että se käy kaikille.

Valtaosa ryhmästä mainitsi, että heidän mielipiteensä oli otettu huomioon ryhmän tehdessä päätöksiä. Huomioinniksi katsottiin esimerkiksi se, että ehdotuksia ei tyrmätty. Päätökset koettiin yhteisiksi, koska erilaiset ratkaisut oli hyväksytetty kaikilla ennen lopullista päätöstä. Osa ryhmästä oli kokenut tämän toimintatavan jopa rasittavana ja toivonut ohjaajakeskeisempää päätöksentekoa. Tuotiin ilmi, että osa ideoista oli lähtöisin ohjaajalta, mutta osallistujat saivat muokata ideoita niiden toteutusvaiheessa.

Kun Rimma sanoi esimerkiksi ryhmän nimi, tai meidän aihe, tuli esimerkiksi hänen puolestansa, mutta totta kai se tuli, koska kaikki muut halusimme, että tuo olisi myös.

No kyllä sitä niinku just kaikki aihe ja tämmöset niin tuota kyllä lähti ryhmältä aika paljon, mut sitten taas kun miettii, niin kyllähän ne harjoitukset, mitä tuli niinku tuohon elokuvaan [elokuvalla tarkoitetaan yhtä näytelmän kohtausta, tekijän huom.], niin kyllähän ne siulta tuli se niinku idea siihen, jota me sitte muokattiin silleen ite, et kyllä me ollaan päästy

vaikuttamaan, mutta silleen sopivissa määrin, että ei kumminkaa liikaa. Et saatiin homma pysymään kasassa.

Osallistujat kokivat, että heitä oli kuunneltu ryhmässä ja he olivat kuunnelleet muita. Moni huomautti myös, että kaikki ovat pyrkineet ymmärtämään toisiaan. Ryhmän maahanmuuttajajäsenet sanoivat, että toisinaan heidän on ollut vaikea ymmärtää esimerkiksi nopeaa puhetta. He kuitenkin toivat esiin oman roolinsa näissä tilanteissa kertomalla, että kun he eivät ole ymmärtäneet, he ovat kysyneet ja tällä tavalla saaneet selkeän vastauksen. Yksi ryhmän jäsen ilmaisi elekielen merkityksen puheen tukena toteamalla ”huitomalla pärjää”.

No, kyllä minusta on vähän vaikeaa, mutta joskus mä en ymmärrä, joskus mä ymmärrän. Mutta kun en ymmärrä, niin sitten mä kysyn Maria tai kaikki ihmisiä, sitten mä sanon, mitä tarkoittaa tämä, niin sitten kertoo ja sitten mä ymmärrän hyvin. Mutta joskus on vaikeaa minusta.

– – joskus voi tuntua että toinen ei kuunnellu, kun ei ymmärtänyt ehkä mitä sanoi, eikä käsittänyt, mutta se ei, musta tuntuu että kaikki kyllä kuunteli hirmu hyvin mitä toiset sanoi ja teki ja kaikkee muuta. Ja kyl mie iteki huomasi että kuuntelin yllättävän hyvin näitä.

Kipinät-ryhmässä mukana oleminen oli kaikille osallistujille ainakin jollakin tapaa myönteinen kokemus. Ryhmän jäsenet kokivat olleensa tasavertaisia keskenään. Osa ryhmän maahanmuuttajajäsenistä mainitsi, että heidän suomen kielen taitonsa oli kehittynyt toiminnassa ja rohkeus kommunikoida ryhmän ulkopuolella oli kasvanut. Esille tuotiin, että luottamus ilmaista itseä myös muuten kuin puheen keinoin on lisääntynyt. Kommunikoinnin helpottuminen koettiin positiivisena. Kaikki ryhmän jäsenet pitivät merkityksellisenä ja mielenkiintoisena mahdollisuutta osallistua teatteritoimintaan.

– – on kyllä ollu sinällään mukavaa, että tykkään teatterista ja on ollu kiiva uus kokemus silleen niinku, ku en oo monikulttuurista teatteria tehny nii. Et ihan mielellään tässä oon mukana, mutta sitte taas jos tätä ei olis ollu, en mie usko että mie oisin siihen kuollu.

Ja minä nyt on helpompi voi mennä toinen paikkaan ja jotakin kysyä, koska ensin minä pelkäsin. Ja nyt minä tiedän, voin käyttää eri elejä... eleitä ja jotakin toinen tapa kysyä, koska minä olen teatteriryhmässä – –

8 Projektin tuotos

8.1 Tuotoksena DVD-tallenne

Toiminnallisessa opinnäytetyössä syntyy aina jokin konkreettinen tuote (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51). Oman työni tuotokseksi valikoitui DVD-muotoon tallennettu video. Tallenne sisältää Menolippu – matkoja maailmanloppuun -näytelmän ja teatteriryhmän jäsenten kommentteja heidän kokemuksistaan ryhmään osallistumisesta. DVD-tallenne on tämän työn liitteenä numero 10, mutta sen saatavuus ja käyttö on rajattu. (Lisätietoja luvussa 8.3.)

Opinnäytetyöni tuotoksen kohderyhmä oli eri kuin teatteritoiminnan. Videon pääasiallisena tarkoituksena oli palvella oSallisuushanke Sallia. Salli-hankkeen osallisuusteeman kannalta oli tärkeää saada osallistujien kokemuksia näkyviksi. Parhaaksi kanavaksi tähän todettiin videoidut haastattelut, joissa ihmiset itse voivat kertoa kokemuksistaan. DVD on kokonaisuus, jota Salli-hanke voi käyttää esimerkkinä ja opetusmateriaalina yhtä hyvin kuin tulevan toiminnan ja arvioinnin pohjana. Tuotoksena video tukee hankkeen päämäärää kokeilla ja arvioida toiminnallisia osallistumisen tapoja niin, että samoja käytäntöjä voitaisiin toteuttaa ja hyödyntää myös tulevaisuudessa, missä tahansa Suomessa (oSallisuushanke Salli 2010, 3). DVD-muotoiseen tuotokseen päädyttiin myös siksi, jotta projektissa valmistettu näytelmä ”jäisi elämään” näytösten päätyttyä.

Kun DVD käynnistetään, sen alussa näkyvät tekstidiana tallenteen käyttöä koskevat rajoitukset (ks. tarkemmin luku 8.3). Kaikkien DVD:n sisältämien tekstidiojen taustaväri on musta ja teksti valkoinen. Käyttörajoitusten jälkeen avautuu levyn päävalikko. Valikko sisältää kolme alekkaista otsikkoa: Projektin taustat, Menolippu – matkoja maailmanloppuun ja Osallistujien kokemuksia. Otsikon *Projektin taustat* takaa löytyy kolme automaattisesti vaihtuvaa tekstidiaa, jotka antavat yleistä tietoa siitä, mistä teatteriprojektissa oli kyse sekä missä ja milloin se toteutettiin. Otsikko *Menolippu – matkoja maailmanloppuun* vie katselemaan näytelmää. Otsikon *Osallistujien kokemuksia* takana ovat teatteriryhmän jäsenten tallenteelle valitut haastatteluvideoleikkeet. Videon kokonaiskesto on 80 minuuttia, josta näytelmän osuus on noin 67 minuuttia ja haastattelujen 13 minuut-

tia. Näytelmäosiosta noin 12 minuuttia on yleisön kanssa esityksen jälkeen käytyä keskustelua.

Opinnäyteprojektin toteuttajan on syytä tunnistaa jaksamisensa ja osaamisensa ja rajata työn laajuus omien resurssiensa mukaan (Vilka & Airaksinen 2003, 56–57). Päätin antaa videon kuvauksen, editoinnin teknisen toteutuksen ja DVD-muotoon koostamisen jonkun toisen tehtäväksi. Tanja Matilaisen avulla tehtävään löytyi Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun medianomiopiskelija Pietari Virratvuori. Hän kuvasi näytelmän sen ensi-illassa 30.5.2012 ja haastattelut projektin arviointitilaisuudessa 31.5.2012. Tämän jälkeen hän leikkasi haastattelumateriaalin ja toteutti DVD:n teknisen rakenteen (kuten valikot) toiveideni pohjalta omaa asiantuntemustaan ja luovuuttaan käyttäen. Virratvuori suunnitteli ja toteutti myös tallenteen visuaalisen ilmeen.

8.2 Haastattelujen valinta DVD-tallenteelle

Haastattelumateriaalia oli yhteensä noin 47 minuuttia, joten sitä oli karsittava tallennetta varten. Leikattu video on aina yksi näkemys materiaalista ja materiaalin valitsijalla on valta esittää materiaali haluamassaan valossa. Pyrin leikkeiden valinnassa siihen, että lopulliselle tallenteelle valitut haastattelut kuvaisivat teatteriryhmän ilmapiiriä, toimintatapoja ja osallistujien näkemyksiä toiminnasta mahdollisimman totuudenmukaisesti.

Aloitin haastattelujen valinnan DVD-tallenteelle katsomalla kaiken kuvamateriaalin läpi. Jo tässä vaiheessa pystyin hahmottamaan vastauksista löytyviä samankaltaisuuksia ja kiinnostavia näkökulmia. Osa materiaalista oli tallenteen kannalta epäolennaista, esimerkiksi tarkentavia kysymyksiä, toistoa ja sananselitystä. Nämä osiot pystyin suoraan hylkäämään lopulliselta videolta. Vilkan ja Airaksisen (2003, 63–64) mukaan toiminnallisia opinnäytetöitä varten kerätyn aineiston litterointi ei ole aina välttämätöntä. Miellän sen tarkoittavan myös arvioinnin tueksi koottua aineistoa. Katsellessani videomateriaalin läpi uudelleen kirjasin haastattelut ylös tarkkaa litterointia suurpiirteisemmin. Muistiinpanoista erottuivat kysymykset ja vastaukset, jolloin pystyin tarkastelemaan haastattelu-

jen kulkua ja sisältöä. Janan avulla kysytyjen kysymysten perusteella haastattelut jakautuivat neljään aihealueeseen, jotka nimesin ideoinniksi, päätöksenteoksi, kuuntelemiseksi ja ymmärtämiseksi ja ryhmän tärkeydeksi.

Vaikka toiminnallisessa opinnäytetyössä ei tarvitse käyttää tutkimuksellisia menetelmiä, on tutkimuksellisen otteen säilyttäminen välttämätöntä. (Vilkkä & Ayraksinen 2003, 56, 154). Hyödynsin tutkimuksellisuutta erityisesti DVD:n koostamisessa. Poimittuani haastatteluaineistosta ensin kiinnostavia ja informatiivisia kommentteja jokaiselta neljältä aihealueelta siirryin käsittelemään materiaalia systemaattisemmin. Tein jokaiseen aihealueeseen liittyvistä vastauksista koosteen. Näin sain selville, millaisia vastauksia kustakin aihealueesta pääasiallisesti nousee. Tämän jälkeen tarkastelin jo valitsemiani haastatteluleikkeitä tästä näkökulmasta: tuovatko leikkeet esiin pääasialliset vastaukset. Pyrin vastausten valinnalla siihen, että mikäli haastateltujen vastauksissa erottui jokin yhtenäinen linja, se tulisi esiin DVD:llä. Valitsin mukaan myös muiden vastauksista poikkeavat kommentit.

Jo ennen haastattelujen kuvaamista olin sopinut Pietari Virratvuoren kanssa, että haastattelukysymykset esitettäisiin lopullisella videolla diakuvina ja niitä seuraisivat haastattelumateriaalista leikatut vastaukset. Tallenteen selkeyden vuoksi kysymyksiä tuli olla vain muutamia ja vastausten oli sovittava diassa esitettyihin kysymyksiin. Koska jokainen haastattelu rakentui hieman eri tavalla, haastatteluissa esitetyt kysymykset sellaisinaan eivät välttämättä olleet dioihin sopivia. Niinpä muotoilin kysymykset dioja varten siten, että valitsemani vastausleikkeet sopivat niihin.

Olin esimerkiksi haastattelussa käyttänyt ensisijaisesti kysymystä "Annoitko mielestäsi työskentelyyn enemmän tai vähemmän ideoita kuin muut?" Tämän lisäksi olin esittänyt jatkokysymyksiä, kuten "Oliko omia ideoita ja ajatuksia helppo sanoa ääneen?" ja "Miten ideointi tapahtui?" Videolle valitsemani vastaukset kommentoivat pikemminkin jatkokysymyksiä kuin alkuperäistä kysymystäni. Tämän vuoksi päätin käyttää videon kysymysdioissa edellä mainittuja jatkokysymyksiä. Joitakin kysymyksiä täytyi lyhentää videon teknisen toteutuksen

vuoksi. Ideointia koskevat kysymysdiat kuuluvat siis: ”Oliko omia ideoita helppo sanoa ääneen?” ja ”Miten ideointi tapahtui?”

Päätöksentekoa tiedusteleavassa diassa kysytään ”Miten mielipiteesi huomioitiin?” alkuperäisen haastattelukysymyksen ollessa ”Otettiinko sinun mielipiteesi huomioon, kun ryhmässä tehtiin päätöksiä?” Kuuntelemisesta ja ymmärtämisestä kysytään dialla ”Miten toisia kuunneltiin ja ymmärrettiin?”, kun haastattelussa lähdin liikkeelle kysymyksellä ”Kuuntelivatko muut sinua ja kuuntelitko sinä muita?” Viimeinen kysymys on lyhennetty diaa varten muotoon: ”Onko Kipinät-ryhmä ollut sinulle tärkeä?”, kun alun perin kysymys kuului ”Onko Kipinät-ryhmässä mukana oleminen ollut sinulle tärkeää?”

Kysymysdioiden ja vastausten järjestämisessä pyrin siihen, että ne muodostaisivat loogisesti eteenpäin menevän kokonaisuuden. Tavoitteena oli, että katsojan olisi helppo seurata videota. Testasin alustavaa suunnitelmaani kysymysten ja vastausten järjestyksestä näyttämällä leikkeet yhdelle haastattelumateriaalia aiemmin näkemättömälle henkilölle. Hänen kommenttinsa perusteella tein viimeiset muutokset leikkeiden järjestykseen. Päädyin myös siihen, että kaksi, katsojista mahdollisesti epäselviltä vaikuttavaa, kommenttia tekstitettiin.

Halusin, että jokainen haastateltu pääsisi kertomaan videolla ajatuksistaan saman verran. Sen vuoksi tarkistin lopuksi, että kunkin osallistujan sekuntimääräinen osuus videolla on suunnilleen yhtä suuri. Tämän perusteella jätin lopulliselta tallenteelta pois muutamia kommentteja, joiden tarpeellisuutta olin jo muutenkin pohtinut. Viimeiseksi hahmottelin DVD-tallenteelle sopivan valikkorakenteen, kirjoitin lyhyen projektia esittelevän tekstin taustatietodiaa varten ja liitin mukaan videon käyttöoikeuksien rajoitukset.

8.3 DVD-tallenteen käyttöoikeuksien rajaus

DVD-tallenteen käyttöoikeuksia on tekijänoikeuslain perusteella rajattu. Näytelmän tekijänoikeuksien omistajia ovat kaikki teatteriryhmän jäsenet: Ahmed Mohamed Abdi, Ina-Maria Eskelinen, Tanja Matilainen, Isabel Muñoz ja Rimma Ta-

rasevich sekä ohjaaja Maria Korkatti. Maria Korkatti toimii käyttöoikeuksien valvojana. Tallenteen käytöstä on tehty kirjalliset sopimukset kunkin teatteriryhmään osallistuneen ja Maria Korkatin välillä (sopimusmalli liitteessä 11). Kirjalliset sopimukset on solmittu myös Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun ja Maria Korkatin välille, oSallisuushanke Sallin ja Maria Korkatin välille sekä Pietari Virratvuoren ja Maria Korkatin välille. Videolla olevan materiaalin saa esittää vain sopimuksessa määritellyissä yhteyksissä. (Tekijänoikeuksista esim. Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto – SAMOK ry 2001. Ammattikorkeakouluopiskelijan tekijänoikeusopas.)

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu saa hyödyntää materiaalia sosiaalialan opetuksessa. oSallisuushanke Salli saa käyttää DVD-tallennetta hankkeen koulutuksissa ja messuilla esimerkkinä hankkeen toiminnasta. Teatteriryhmän viisi jäsentä, ohjaaja Maria Korkatti ja kuvaaja Pietari Virratvuori saavat esittää tallennetta yksityisessä kotikäytössä. Lisäksi he saavat hyödyntää materiaalia esimerkiksi työn tai opiskelupaikan haussa. Kukaan ei saa toimittaa videolle tallennettua materiaalia televisioon tai internetiin. Myös materiaalin näyttäminen julkisissa tilaisuuksissa ilman tekijänoikeuksien omistajien lupaa on kielletty. DVD-tallenteesta on otettu kymmenen kopiota. Tallenteesta tehdyt kopiot jakautuvat seuraavasti:

- 2 kpl oSallisuushanke Salli
- 1 kpl Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosiaalialan opetushenkilöstö
- 1 kpl Maria Korkatti
- 1 kpl Ahmed Mohamed Abdi
- 1 kpl Ina-Maria Eskelinen
- 1 kpl Tanja Matilainen
- 1 kpl Isabel Muñoz
- 1 kpl Rimma Tarasevich
- 1 kpl Pietari Virratvuori.

Mahdollisten lisäkopioiden ottamisesta on sovittava tekijänoikeuksien omistajien kanssa. Edellä olevan listan ulkopuoliset henkilöt voivat sopia Maria Korkatin kanssa tallenteen lainaamisesta esimerkiksi opiskelukäyttöön.

9 Pohdinta

9.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyöni tehtävä oli viedä läpi osallisuuden kokemuksia tarjoava monikulttuurinen teatteriprojekti. Osallisuuden kokemuksiin pyrittiin tukemalla ryhmän jäsenten subjektivoitumista ja aktiivisuutta ryhmässä. Päämääränä oli, että toiminnan kautta ryhmän jäsenten valmius liittyä yhteiskunnan toimintoihin paransi ja mahdollisuus osallisuuden kokemuksiin myös teatteriryhmän ulkopuolella kasvaisi. Lisäksi projektissa tarkasteltiin ohjaajan toimintaa osallisuuden edistäjänä.

Jo ryhmä sinänsä edisti työlle asetettua aktiiviseen toimijuuteen kasvamisen tavoitetta. Voidaan perustellusti ajatella, että osallistuminen johonkin harrastukseen tai taiteen tekemiseen tekee ihmisestä aktiivisen toimijan yhteiskunnassa. Ryhmän jäsenet kokivat itsensä ja toistensa olleen aktiivisia ryhmässä. Mielenkiintoista oli, että kokemus koski myös sellaisia ryhmän jäseniä, joiden osallistuminen oli mielestäni vähäisempää kuin muiden. Tämä viestittää siitä, että lopulta näkemys yksilön osallisuudesta ja aktiivisesta toimijuudesta ovat hänen sisäisiä tunteitaan. Ihminen vertaa osallisuuttaan ja aktiivisuuttaan esimerkiksi omiin aiempiin kokemuksiinsa, eikä ulkopuolinen voi sen vuoksi luotettavasti arvioida osallisuuden ja aktiivisuuden määrää.

Ryhmän jäsenet kertoivat olleensa tasavertaisia. Heitä oli kuunneltu, pyritty ymmärtämään ja heidän mielipiteidensä oli annettu vaikuttaa päätöksentekoon. Nämä elementit kuvaavat mielestäni osaltaan osallisuuden toteutumista teatteriryhmässä. Ryhmä arvosti jäseniään ja antoi kunkin jäsenensä olla osallinen ryhmään. Osa ryhmän maahanmuuttajajäsenistä kertoi, että ryhmään osallistuminen on parantanut heidän kielitaitoaan ja tehnyt ihmisten lähestymisen ja asi-

oiden hoitamisen helpommaksi. Ryhmäläisten rohkeuden ja avoimuuden lisääntyminen tuli esille myös toiminnan arvioinnissa käytettyjen patsaiden ja omien huomioideni kautta. Mielestäni edellä mainitut kokemukset kuvaavat kaikkein parhaiten projektin tavoitteiden toteutumista. Kasvanut rohkeus ja kielitaito parantavat ilman muuta ihmisen valmiuksia liittyä yhteiskunnan eri toimintoihin. Liittymisen kautta mahdollistuvat myös uudet osallisuuden kokemukset.

Kuten teatteritoiminnassa yleensä, myös tässä projektissa osallistujat lähentyivät toisiaan toiminnan myötä. Prosessin loppuvaiheessa ryhmän jäsenet kommunikoivat entistä enemmän keskenään ja roolini toimijoiden välisenä ”tulkkina” pieneni. Huomasin, että prosessin myötä opimme kuuntelemaan ja ymmärtämään toisiamme, ja sovittamaan omaa viestintäämme toisten viestintätaitoihin. Ajattelen, että kyky asettua vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa ja heihin luottaminen ovat tarpeellisia taitoja osallisuuden kokemusten saavuttamiseksi.

Subjektivoituminen jäi tässä projektissa muun toiminnan ohella tapahtuneeksi prosessiksi, jonka kehittymistä ei erityisesti edes pyritty arvioimaan. Ryhmän jäsenten viestittämä rohkeuden ja itseluottamuksen kasvu voidaan mielestäni kuitenkin tulkita subjektiuden vahvistumiseksi. Nähdäkseni myös erilaiset osallistujien tekemät huomiot omasta itsestään ja käyttäytymisestään kuuluvat subjektivoitumiseen.

9.2 Menetelmän tarkastelu

Vilkka ja Airaksinen ovat vuonna 2003 todenneet, että ammattikorkeakouluista puuttuu toiminnallisten opinnäytetöiden tekemisen traditio (2003, 154). Vaikka alue on yhdeksässä vuodessa ehtinyt kehittyä, huomasin valinneeni omalle työlleni toteutustavan, jolle oli hankala löytää esikuvia. Töiden vertaaminen oli haastavaa myös ammattikorkeakoulujen ja koulutusohjelmien opinnäyteohjeistusten eroavaisuuksien takia. Teatterin käyttäminen menetelmänä oli kuitenkin tietoinen päätökseni ja tavoitteeni oli alusta saakka kokeilla jotakin uutta niin henkilökohtaisesti kuin sosiaali- ja teatterialojen konteksteissa.

Pidän devising-teatteria onnistuneena menetelmävalintana. Yhteinen käsikirjoittaminen antoi mahdollisuuksia osallistaa ryhmän jäseniä näytelmän suunnitteluun ja työstämiseen. Ryhmälähtöisessä työskentelyssä oli luontevaa ”vaatia” ryhmää kertomaan mielipiteensä ja tekemään päätöksiä. Toisaalta tässä prosessissa osallistujilla oli valinnan mahdollisuuksia ehkä liikaakin. Minusta tuntui, että osallistujat eivät aina tiedäneet, mitä heiltä odotetaan ja sitä kautta he eivät voineet osallistua työskentelyyn. Osallistavuus kääntyi siis itseään vastaan.

Koska olen saanut teatterialan koulutuksen, pystyin luottamaan taitoihini viedä hyvin vapaamuotoinen devising-prosessi läpi. Työskentelyn aikana koin, että osallistavuus on ennen kaikkea asenne. Osallisuuden edistämiseen ei välttämättä tarvita lähtökohtaisesti osallistavaa menetelmää, kuten devisingia. Tämäkin teatteriprojekti olisi todennäköisesti säilyttänyt osallistavuutensa, vaikka se olisi ollut ohjaajakeskeisempi ja yhteisen päätöksenteon paikkoja olisi ollut vähemmän. Olennaista osallisuuteen pyrkivässä toiminnassa on mielestäni osanottajien kuunteleminen ja ymmärtämään pyrkiminen sekä päätöksenteko- ja valinnanmahdollisuuksien tarjoaminen. Näiden elementtien ollessa läsnä uskon osallisuuden kokemuksiin voitavan päästä hyvin monenlaisessa toiminnassa.

On huomattava, että kaikki osallistujat ja ohjaajat eivät koe ryhmäkeskeistä menetelmää itselleen mieluisaksi. On ihmisiä, jotka haluavat olla voimakkaasti ohjattuja ja jotka haluavat ohjata vahvasti. Devising-teatteri ja muut osallistavat menetelmät ovat oivallisia vastuun antamisen ja vastuun ottamisen harjoittelun keinoja.

9.3 Toteutuksen tarkastelu

Työskentelyn sujumista vaikeuttivat monet asiat, kuten aikataulujen sopimisen hankaluus, ryhmän kokoonpanon vaihtelu ja muuttuvat harjoitustilat. Kun tähän lisättiin lukuisat yhteistyötahot ja osallisuus haastavasti määriteltävänä aiheena, oli lopullisessa projektissa liian paljon muuntuvia elementtejä. Minun olisi ollut syytä rajata projektia tarkemmin ja pitää kiinni joistakin työskentelyn ehdoista.

Esimerkiksi ryhmän sulkeminen uusilta osallistujilta aikaisemmin tai tiukempi suhtautuminen poissaoloihin olisivat voineet ryhdistää toimintaa ja ehkäistä prosessin loppuvaiheen kiirettä. Toisaalta yksi tärkeä projektin osallisuuden tunto-merkki mielestäni oli, että se eli osallistujiensa tarpeiden mukaan ottaen huomioon heidän henkilökohtaisen elämänsä ja silti mahdollistamalla teatteriprojektissa mukana olon.

Toiminnan ja tuotoksen tarkoitukset ja kohderyhmät poikkesivat toisistaan, mikä vaati ponnisteluja työskentelyn fokusoinnissa. Projektin pääpaino oli monikulttuurisen teatteritoiminnan järjestämisessä ja osallisuuden edistämässä sen kautta. DVD-tallenteen kohderyhmän määrittely ja tuotoksen arviointi olisivat vaatineet enemmän huomiota. Tallenteen valmistuminen jäi viime hetkeen ja siksi sitä on arvioinut lisäksi vain kuvaaja, leikkaaja Pietari Virratvuori. Toisaalta meidän kummankin rooli tallenteen toteutuksessa oli erilainen ja pysyimme siksi arvioimaan toistemme osuuksia lopputuloksessa.

Prosessin dokumentoinnissa olisin voinut olla järjestelmällisempi. Olisin esimerkiksi voinut laatia itselleni lomakkeen, johon olisin vastannut jokaisen ryhmän tapaamiskerran jälkeen. Näin toiminnan eri elementtejä, kuten osallisuutta, olisi ollut raportointivaiheessa mahdollista tarkastella systemaattisesti.

Laajasta yhteistyötaiverkostosta oli hyötyä projektin toteuttamisessa. Sain eri tahoilta tiedotusapua ja kannustusta työskentelyyn. Salli-hankkeen työntekijöiltä sain hyvää ja runsasta ohjausta, jotta työ vastaisi toimeksiantajan tarpeisiin ja säilyttäisi tutkimuksellisen otteensa. Pietari Virratvuoren ja Tanja Matilaisen projektiin osallistuminen oli tärkeää onnistuneen lopputuloksen kannalta. Tarpeellista oli myös ohjaajuuteen liittyvä ammatillinen tuki, jota sain projektin aikana draamakasvatuksen parissa toimivilta kollegoiltani.

9.4 Eettisyys ja luotettavuus

Tässä projektissa anonymiteetilla oli tyypillisestä sosiaalialan työstä poikkeava asema. Teatteriryhmä oli avoin harrastusryhmä ja viimeistään näytelmän esi-

tyksissä osallistujista tuli julkisia ryhmän edustajia. Täten on julkista tietoa, ketkä Kipinät – The Sparkles -ryhmään kuuluivat. Ryhmätoiminnassa ihmisistä voi kuitenkin paljastua asioita, joita he eivät halua yleiseen tietoon. Tämän vuoksi teimme ryhmässä sopimuksen, että ryhmässä kuultuja asioita ei kerrota ulkopuolisille. Koska kyseessä oli aikuisten ryhmä, emme määritelleet asiaa tarkemmin, vaan jätin salassa pidettävyyden jokaisen oman arvion varaan. Toiminnassa ei mielestäni missään vaiheessa tullut esille kovin arkaluonteisia asioita, mutta jos näin olisi käynyt, olisin voinut erikseen toivoa ryhmän jäseniltä vaitiota.

Opinnäytetyön tekemiseen liittyi tutkimuksellisia ja tekijänoikeudellisia lupasioita. Koin hankalaksi selittää näitä asioita muille kuin äidinkielenään suomea puhuville ryhmän jäsenille. Tasapainottelin projektin aikana paljon sen kanssa, mitä tietoa ja miten yksityiskohtaisesti minun on syytä jakaa ryhmäläisille. Mitä paremmin osallistujiin tutustuin, sitä paremmin opin arvioimaan, mikä tieto on olennaista ja millä tavalla voin välittää tietoa ymmärrettävästi. Niin DVD-tallenteen käyttöoikeussopimuksen kuin haastattelusopimuksen (liite 12) tein kirjallisesti jokaisen osallistujan kanssa. Ryhmän alle 18-vuotiaan jäsenen sopimuksen allekirjoitti lisäksi hänen huoltajansa.

Suhtauduin huolellisesti siihen, miten ja mitä tietoa tuotan ryhmästä sen ulkopuolelle. Työskentelypäiväkirjoissani käytin ryhmän jäsenistä nimikirjaimia, jotta mikäli päiväkirjat päätyisivät ulkopuolisen nähtäviksi, ei yhteys todellisiin henkilöihin olisi välitön. Tässä raportissa olen häivyttänyt tietoa esimerkiksi yksittäisten ihmisten kommenteista projektin yhteisessä arvioinnissa.

Opinnäytetyön luotettavuuteen olen pyrkinyt dokumentoimalla työskentelyprosessia, kuvaamalla prosessin kulkua dokumenttien perusteella ja perustelemalla tekemiäni valintoja. Työn luotettavuutta heikentää osittain epäsäännöllinen ja epämääräinen työskentelypäiväkirjojen kirjoittaminen. Projektissa syntyneellä DVD-tallenteella haastatellaan teatteriryhmän jäseniä. Haastattelujen valinnassa ja editoinnissa olen pyrkinyt siihen, että ne antaisivat todenmukaisen kuvan haastatelluista ja projektin kokonaisuudesta.

9.5 Oma ammatillinen kasvuni

Tärkeä lähtökohta tälle projektille oli, että pystyisin sen avulla yhdistämään teatteri-ilmaisun ohjaajan ja sosionomin koulutuksiani. Projektissa paransin devising-menetelmän tuntemustani, mikä helpottaa tulevien prosessien ohjaamista. Kiinnostukseni taiteen soveltavaan käyttöön on edelleen vahva, ja näen monikulttuurisen teatteritoiminnan ohjaamisen yhtenä konkreettisena työmahdollisuutenani. Erityisen mielenkiintoista on ollut työskennellä sosiaalialan, harrastustoiminnan ja taiteen rajakohdassa.

Ajatukseni maahanmuuttajuudesta ja monikulttuurisuudesta ovat monipuolistuneet. Ennen projektia näin osallisuuden, kärjistetyksi sanottuna, mahdollisuutena vaikuttaa kaikkeen. Projektin jälkeen ajattelen, että osallisuus saattaa toteutua paremmin rajatussa ja ohjatussa tilanteessa kuin täysin vapaassa ympäristössä. Työskentely osoitti minulle heikkouksiani ja kehittymistarpeitani erityisesti projektinhallinnan saralla. Toisaalta koen onnistumista vietyäni läpi lukuisia yhteistyökumppaneita ja muita ”liikkuvia osia” sisältäneen projektin.

Raportin kirjoittaminen on kehittänyt ymmärrystäni tekemästäni projektista. Vielä aivan kirjoittamisen loppuvaiheessa olen saanut suuria oivalluksia siitä, miten työni eri osat asettuvat suhteessa toisiinsa. On tuntunut hienolta, kuinka tieto, joka minulla on intuitiivisella tasolla ollut, on muuttunut tiedostetuksi ja jäsentynyt kielellisesti tähän raporttiin. Oivallusten myötä olen uudelleen muistanut, miksi pidän tutkimuksen tekemisestä. Tulevaisuudessa toivon voivani tehdä tutkimusta taiteellisin menetelmin, esimerkiksi devisingia käyttäen.

9.6 Jatkotutkimus- ja kehittämisideat

Monikulttuuriselle teatteritoiminnalle on tarvetta. Ryhmätoiminnan puitteissa on mahdollista edistää mitä moninaisimpia tavoitteita. Myös erilaisten ilmiöiden tutkiminen ryhmissä on mahdollista. Osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden kehittymistä on haastavaa mitata näin lyhyessä projektissa ja aihe vaatisi pidempiaikaista seurantaa. Mielenkiintoinen tutkimusaihe olisi myös, mitä hyötyä maahanmuuttajat ovat kokeneet saavansa teatteritoimintaan (tai muuhun, esimer-

kiksi järjestötoimintaan) osallistumisestaan. Olennaista monikulttuurisissa projekteissa olisi lisätä toiminnan kohderyhmän jäsenten osallisuutta ottamalla heidät mukaan toiminnan suunnitteluun.

Projektin myötä huomasin, kuinka voimakkaasti sosiaalialalla keskitytään *asiakaisiin, asiakasryhmiin ja ongelmiin*. Kun työtäni ei voinut liittää helposti mihinkään näistä määrittelyistä, epäilin jopa, olenko tekemässä sosionomille sopivaa opinnäytettä. Ajatusta sosionomin roolista ”ihan tavallisten” ihmisten yhteistoiminnan edistäjänä voisi korostaa alan koulutuksessa.

Niin ikään monikulttuurista teatteriprojektia sosionomin opinnäytetyönään ohjanneen Jouni Räisäsen tavoin toivon, että tulevaisuudessa monikulttuurisuudesta ei ”tarvitsisi tehdä numeroa”. Ehkä jonakin päivänä maahanmuuttajien ja muihin vähemmistöihin kuuluvien ihmisten osallistuminen taidetoimintaan on niin tavallista, että monikulttuurisuuden käsitettä ei tarvitsisi edes käyttää. (Räisänen 2012, 47–48.) Ainakin toistaiseksi myös erityisesti monikulttuurisiksi suunnitellut ja maahanmuuttajille suunnatut toiminnot ovat tarpeen. Selvää on, että tulevaisuudessa maahanmuuttajat on otettava entistä paremmin huomioon tiedotettaessa heille tarkoitettua ja heille soveltuvasta toiminnasta. Kipinäryhmän jäsenen kertomuksen perusteella voidaan todeta, että maahanmuuttajien joukossa on potentiaalisia toimijoita, kun vain sopiva toiminta tavoittaa heidät:

Mä aina halusin, kun olen ollut täällä [Suomessa/Joensuussa], olen ajatellut monta kertaa, mä haluaisin osallistua jonkun ryhmän, teatteriryhmään. Ja kun en tiennyt mihin mennä tai en mitään. Tämä tuli joku viesti joku päivä että mä näin suomeksi, se oli kuin oh! Joo, se on mun mahdollisuus ja sitten osallistuin ja kun tulin, no, sitten mä halusin jatkaa, totta kai.

Lähteet

- Björklund, Liisa & Sarlio-Siintola, Sari. 2010. Inhimilliset toimintavalmiudet suomalaisessa hyvinvointipolitiikassa. Teoksessa Heikki Hiilamo & Juho Saari (toim.) Hyvinvoinnin uusi politiikka – johdatus sosiaalisiin mahdollisuuksiin. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. A Tutkimuksia 27. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. 37–70.
- DalMaso, Riitta & Kuosmanen, Voitto. 2008. Subjektiuden ja emansipaation edistäminen on 2000-luvun sosionomin sosiaalipedagogisen ammatin ja työn ydintä. Teoksessa Leena Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. 35–48.
- Heikkinen, Sanna. 2006. Devising teoriassa ja käytännössä. Hahmotelmia ja ehdotuksia yhdestä teatterin tutkimuksellisesta mahdollisuudesta. Tampereen yliopisto. Taideaineiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Herranen, Jatta. 2011. Diaesitys. Joensuu, 23.11.2011. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:n järjestämä luento.
- Herranen, Jatta & Kivijärvi, Antti. 2009. Monikulttuurinen yhteisöllisyys. Yhteyden ehdot ja tilat. Teoksessa Karin Filander & Marjatta Vanhalakka-Ruoho (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48. vuosikirja. Kansanvalistusseura. 159–186.
- Honkala, Kaisu. 2005. Maahanmuuttajat ja kulttuurinvälitystoiminta sosiaalipedagogisessa tarkastelussa. Teoksessa Kaarina Ranne, Anne Sankari, Tuula Rouhiainen-Valo & Tuula Ruusunen (toim.) Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. 2005. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sarja D. Muut julkaisut 1/2005. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu. 101–107.
- Hyyppä, Markku T. 2002. Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Keuruu: PS-kustannus.
- Jauhiainen, Riitta & Eskola, Marjatta. 1994. Ryhmäilmiö. Juva: WSOY.
- Joronen, Tuula. 2009a. Johdatus kirjan teemoihin. Teoksessa Tuula Joronen (toim.) Maahanmuuttajien vapaa-aika ja kulttuuripalvelut pääkaupunkiseudulla. 2009. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 4/2009. 10–24.
- Joronen, Tuula. 2009b. Yhtäläisyyksiä, eroja ja kulttuurien välisyyttä. Teoksessa Tuula Joronen (toim.) Maahanmuuttajien vapaa-aika ja kulttuuripalvelut pääkaupunkiseudulla. 2009. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 4/2009. 183–191.
- Kiilakoski, Tomi. 2008. Johdanto: Lapset ja nuoret kuntalaisina. Teoksessa Anu Gretscher & Tomi Kiilakoski (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 77. 8–23.
- Koskeniemi, Pieta. 2007. Osallistava teatteri. Devising ja muita merkillisyyksiä. Opintokeskus Kansalaisfoorumi.
- Kurki, Leena. 2006. Kansalainen persoonana yhteisössään. Teoksessa Leena Kurki & Elina Nivala (toim.) Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. 2006. Tampere: Tampere University Press. 115–191.

- Nivala, Elina. 2006. Kunnon kansalainen yhteiskunnan kasvatuksellisenä ihanteena. Teoksessa Leena Kurki & Elina Nivala (toim.) Hyvä ihminen ja kunnon kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan. Tampere: Tampere University Press. 25–113.
- Oikeusministeriö. 2005. Kohti aktiivista kansalaisuutta. Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunnan loppuraportti. Oikeusministeriön julkaisu 2005:14. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Opetusministeriö. 2009. Opetusministeriön strategia 2020. Opetusministeriön julkaisuja 2009:47.
- oSallisuushanke Salli. 2012. <http://www.jelli.fi/osallisuus/osallisuushanke-salli/> (Viitattu 24.4.2012.)
- oSallisuushanke Salli. 2010. Projektisuunnitelma. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry., Pohjois-Savon Sosiaaliturvayhdistys ry., Etelä-Savon Sosiaali- ja terveysturvayhdistys ry., Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys ry., Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry. 23.2.2010. <http://www.jelli.fi/lataukset/2011/04/Salli-hankesuunnitelma1.pdf> (Viitattu 24.4.2012.)
- Puusaari, Hille. 1997. Kulttuurinmuutos koettelee maahanmuuttajaa: psykososiaalinen kohtaaminen. Teoksessa Pirkko Pitkänen (toim.) Näkökulmia monikulttuuriseen Suomeen. Helsinki: Oy Edita Ab. 21–32.
- Pääjoki, Tarja. 2003. Leikkivät tarinat. Teoksessa Mari Krappala ja Tarja Pääjoki (toim.) Taide ja toiseus. Syrjästä yhteisöön. Helsinki: Stakes. 121–129.
- Räisänen, Jouni. 2012. Noodista nousee stoori. Yhteisöllinen käsikirjoituspaja monikulttuurisen teatteriryhmän innostajana. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Sinivuori, Päivi & Sinivuori, Timo. 2001. Esiripusta aplodeihin. Opas harrastajateatteriohjaajille ja ilmaisukasvattajille. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2006. Sosiaali- ja terveystalitiikan strategiat 2015. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:14. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Susiluoma, Heikki. 2006. Lapualla muilutetaan teatterin lavalle. Harrastajateatteri paikkakunnan voimavarana. Ekointernet Oy. http://www.ekoportti.fi/ekointernet/teatteri/teatteriraportti_verkkoversio310106.pdf (Viitattu 14.8.2012.)
- Särkelä, Mona. 2009. Miten huono-osainen voi olla osallinen? Tarkastelussa päihteidenkäyttäjien, toimeentulotuen saajien, vankien ja asunnottomien osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Särkelä-Kukko, Mona. 2012. Diaesitys. Joensuu, 22.2.2012. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:n järjestämä luento.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2009. Työllisyys- ja yrittäjyysstrategia. 29.6.2009. <http://www.tem.fi/files/24196/TYstrategiaLOPULLINEN.pdf> (Viitattu 30.4.2012.)
- Ventola, Marjo-Riitta. 2005. Vuorovaikutteisesti yhteisössä. Teoksessa Marjo-Riitta Ventola & Micke Renlund (toim.) Draamaa ja teatteria yhteisössä. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja B: Oppimateriaalit 5. Helsinki: Yliopistopaino. 80–89.
- Vilkka, Hanna & Airaksinen, Tiina. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Väänänen, Seppo. 2007. Yhteisötaide käytäntönä ja osana opetussuunnitelmaa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja B: Selosteita ja opetusmateriaalia, 11. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.

Kooste näytelmäprosessin aikataulusta

Ajankohta	Keskeinen sisältö	Paikka
Lokakuu 2011	Tiedon saanti aikuisten maahanmuuttajien teatteriryhmän tarpeellisuudesta.	
Joulukuu	Yhteydenotto Niittylahden opistolle.	
Pe 13.1.2012	Teatteritoiminnan esittelytilaisuus.	Niittylahden opisto
Ti 31.1.	Tutustuminen ja toiminnan esittely.	Niittylahden opisto
Ti 7.2.	Tutustuminen.	Niittylahden opisto
Helmikuu	Apurahahakemuksen jättäminen Pohjois-Karjalan rahastolle.	
Ke 15.2.	Tutustuminen. Uusi jäsen liittyi ryhmään. Ensimmäinen vihkotehtävä.	Niittylahden opisto
Ke 29.2.	Devising-menetelmän teoriaan tutustuminen. Toinen vihkotehtävä. Kotitehtäväksi miettiä aihetta näytelmälle. Ryhmän jäsen "A" jättäytyi tilapäisesti pois toiminnasta.	Niittylahden opisto
Ke 14.3.	Ryhmän nimen valinta ja sääntöjen laadinta. Uusi jäsen liittyi ryhmään. Kolmas vihkotehtävä.	Niittylahden opisto
Ma 19.3.	Esityksen aihevaihtoehtojen esittely. Uusi jäsen liittyi ryhmään. Ryhmän jäsen "B" jättäytyi tilapäisesti pois toiminnasta.	Väen talo
Maalis-huhtikuu	Alkuperäisen ensi-illan siirtäminen. Kielteinen apurahapäätös Pohjois-Karjalan rahastosta.	
Su 1.4.	Näytelmän aiheen valinta. Neljäs vihkotehtävä.	Kansalaistalo
Ma 2.4.	Aiheen käsitteleminen.	Väen talo
To 12.4.	Aiheesta kerätyn tiedon jakaminen.	Kansalaistalo
Pe 20.4.	Aiheesta kerätyn tiedon jakaminen ja osittainen esitykselliseen muotoon laittaminen. Ryhmän jäsen "A" ilmoitti, ettei palaa ryhmään.	Kansalaistalo
Ke 25.4.	Mainosesityksen suunnittelu. Esityksen rakenteesta keskustelu.	Väen talo
Ke 2.5.	Mainosesityksen suunnittelu. Esityksen rakenteesta, kohtausideoista ja hahmoista keskustelu. Ryhmän jäsen "B" ilmoitti, ettei palaa ryhmään.	Väen talo
Ke 9.5.	Harjoittelu mainosesitystä varten.	Niittylahden opisto
Pe 11.5.	Harjoittelu mainosesitystä varten. Näytelmän nimen valinta.	Väen talo / Torilava
La 12.5.	Mainosesitys ja lentolehtisten jakaminen.	Torilava
Ma 14.5.	Näytelmän kohtausjärjestyksen osittainen rakentaminen.	Niittylahden opisto

Ti 15.5.	Käsikirjoituksen kokoaminen (ohjaajan itsenäinen työ).	
Ke 16.5.	Käsikirjoituksen läpikäynti lukien ja osittain kokeillen.	Niittylahden opisto
Pe 18.5.	Näytelmän läpikäynti kokeillen.	Väen talo
Ma 21.5.	Näytelmän harjoittelu. Viides viikotehtävä.	Niittylahden opisto
Ke 23.5.	Näytelmän harjoittelu. Valomies liittyi projektiin.	Väen talo
Su 27.5.	Näytelmän harjoittelu.	Väen talo
Toukokuu	Avustushakemuksen jättäminen JoMoni ry:lle.	
Ma 28.5.	Kenraaliharjoitus koyleisölle.	Väen talo
Ke 30.5.	Ensi-ilta ja keskustelu yleisön kanssa. Esityksen ja keskustelun videointi.	Väen talo
To 31.5.	Toinen esitys. Yhteinen arviointi ja haastattelut. Haastattelujen videointi. Kolmas esitys.	Kansalaistalo / Kokoustila Porina / Väen talo

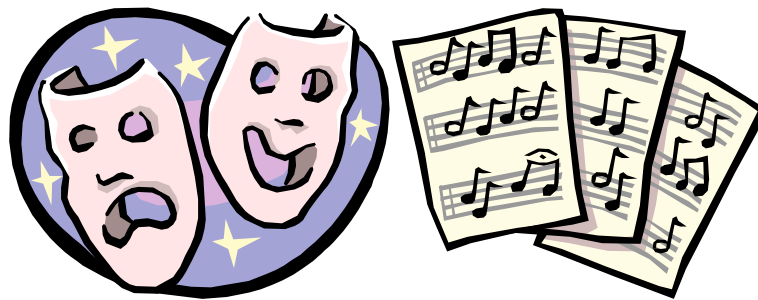
Teatteriryhmän mainos tammikuulta 2011

Kiinnostaako sinua teatteri?
Haluatko osallistua näytelmän tekemiseen?
Haluatko kokemusta monikulttuurisesta työskentelystä?

Tule mukaan
TEATTERIRYHMÄÄN!

Ryhmä alkaa tammikuussa ja loppuu toukokuussa 2012.

Tule kuuntelemaan ja kysymään lisää asiasta perjantaina 13.1.2012!
Paikalla on ryhmän ohjaaja Maria Korkatti.

Are you interested in theatre?
Do you want to participate in making a theatre play?
Do you want to have experience in multicultural working?

Join a
THEATRE GROUP!

The group starts in January and ends in May 2012.

Come to listen and to ask more on Friday 13th January 2012!
The group leader, Maria Korkatti, will be present.

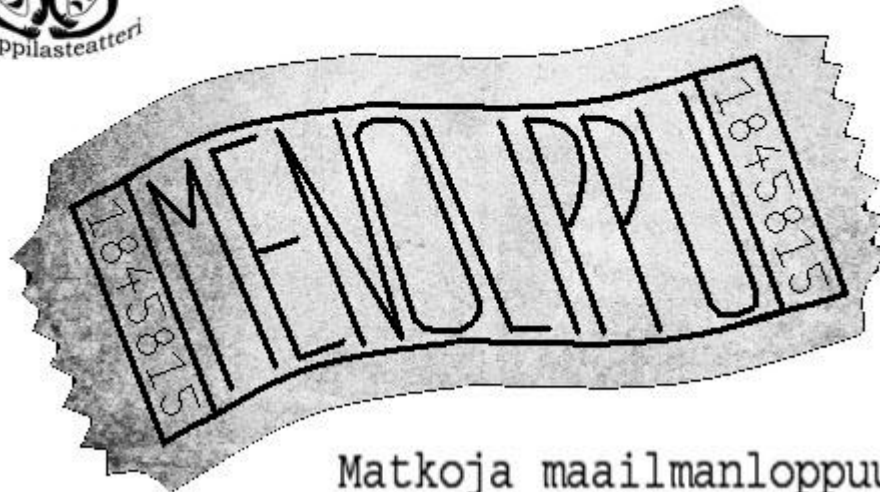
Yksi devising-prosessin malli

Näytelmän juliste

Kipinät - The Sparkles
esittää

Matkoja maailmanloppuun

Ohjaus: Maria Korkatti

30.5. Klo 19 Väen talolla

31.5. Klo 11 Kansalaistalolla

31.5. Klo 19 Väen talolla

Esityksen kesto n. 1 tunti

Paikkavarausta suositellaan:

kipinatryhma@gmail.com / 0442920272

VAPAA PÄÄSY!

kipinat-ryhma.blogspot.com

Esitykset mahdollistaa oSallisuushanke

Salli/Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry

Näytelmän käsiohjelma

Valot: Unto Koskinen
Käsiohjelma ja juliste: Tanja Matilainen
Projektin videotaltiointi: Pietari Virratvuori

Musiikki: Ina Eskelinen ja Matti Jurva

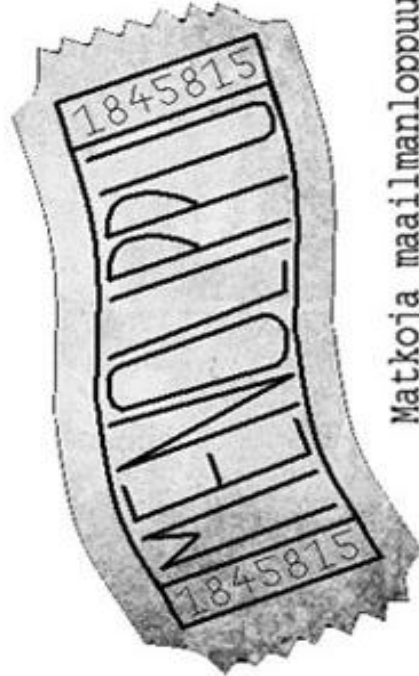
Näytelmä sisältää seuraavien sanoittajien tekstejä:
Robert Smith/The Cure, Knipi/Egotrippi,
BerryBuck&Mills&Stipe/R.E.M., Mikko Syrjä/Eppu
Normaali, Juha Lehti/Sir Elwoodin hiljaiset värit,
Mikko Suikkanen/Abduktio, Mika Rättö&Noora
Tommi/Eleanora Rosenholm, Sylvia Dee, Panu Huotari,
Pepe Johansson&Markus Koskinen/Teleks

Kaikki eri tavoin auttaneet ja näytelmän vuoksi
joustaneet, kaikki näytelmää varten haastellut ja
käännöksissä avustaneet, kaikki projektia mainostaneet
ja katsomaan tulleet, kaikki Marian opinnaitytön
etenemistä seuranneet ja tukeneet (teitä on paljon)
ja kaikki läheisemme kaikkialla maailmassa -
all our loved ones around the world
- SUURI KIITOS!

VÄKÄ

Esitykset mahdollistaa Osallisuushanke
Salli/Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry

Matkoja maailmanloppuun

Kipinät - The Sparkles aloitti toimintansa tammikuussa. Aluksi tiesimme vain, että teemme näytelmän - mitään muuta ei ollut. Kevään aikana valitsimme aiheeksemme maailmanlopun ja tutkimme sitä eri näkökulmista. Lopputulokset, Menolippu - matkoja maailmanloppuun, on eräänlainen yhteenveto tutkimusmatkastamme. Jokainen ryhmän jäsen on vaikuttanut siihen, millainen näytelmästä on tullut. Kaikki ovat antaneet ideansa yhteiseen käyttöön, kehittäneet ideoita edelleen ja osallistuneet päätöksentekoon. Tuloksena on näytelmä, joka on meidän - ja nyt yleisön eteen tuotuna myös teidän.

Tämän näytelmäprojektin ohjaaminen on osa sosionomin opinnäytetyötäni Pohjois-Karjalan ammattikorkeakouluun. Työelämän puolelta projektin tilasaja on Osallisuusshanke Salli. Projektista tehdään videotaltiointi, jossa on nähtävillä koko esitys ja osallistujien kommentteja.

Maria Korkatti

Kipinät -The Sparkles - ryhmä:

Ohjaus

Maria Korkatti

Maria Korkatti on ihana ihminen ja aktiivinen ja teatterillisesti luova. Todella kärsivällinen.

Näyttelijät

Ina Eskelinen

Hauska, iloinen ja ahkera monitaituri, yllättävä luonnonlapsi, jolla on ihana mielikuviutus.

Ahmed Mohammed Abdi

Porukan ainoa, mutta sitäkin mukavampi, hymyilevä nuorimies, jolla on avoin ja luova mieli.

Rimma Tarasevich

Rimma on aktiivinen, ahkera, järkevä, tunteellinen ja aurinkoinen porukan "mummi".

Isabel Muñoz

Isabel on iloinen ja aktiivinen, loistava näyttelijä ja ystävällinen.

Tanja Matilainen

Tanja on aina iloinen ja hänellä on paljon ideoita. Hän on myös musikaalinen ja teatterin ystävä.

Yle Pohjois-Karjalan julkaisema internetuutinen 22.5.2012

Kipinät antaa menolipun maailmanloppuun | Yle Uutiset | yle.fi

http://yle.fi/uutiset/kipinat_antaa_menolipun_maailmanloppuun/610385

Pohjois-Karjala 22.5.2012 klo 13:44 | päivitetty 22.5.2012 klo 15:08

Kipinät antaa menolipun maailmanloppuun

Joensuulainen monikulttuurinen Kipinät - The Sparkles teatteriryhmä työstää esitystä, johon ei ollut valmista käsikirjoitusta tai vuorosanoja. Ryhmä on itse valinnut aiheekseen - ei sen enempää tai vähempää - kuin maailmanlopun.

Kipinät - The Sparkles teatteriryhmän Maria Korkatti ja Isabel Muñoz. Kuva: Yle / Tarja Oinonen

Mistä on kyse?

- Kipinät - The Sparkles on monikulttuurinen teatteriryhmä, jossa on kuusi henkilöä ja neljää eri kansallisuutta.
- Ryhmä on valmistellut devising-teatterin keinoin esityksen Menolippu - matkoja maailmanloppuun, jonka ensi-ilta on 30.05.
- Esityksen tekeminen on myös ryhmän perustajan, sosionomiopiskelija ja teatteri-ilmaisun ohjaajan Maria Korkattin opinnäytetyö Pohjois-Karjalan ammattikorkeakouluun.

Kipinät - The Sparkles ryhmässä on kuusi henkilöä, jotka edustavat neljää eri kansallisuutta. Mukana on esiintyjä Suomesta, Venäjältä, Somaliasta ja Espanjasta. Vaikka osa puhutuista sanoista liivahtaa ohi, yhteinen ymmärräys tekemiseen löytyy toinen toistaan auttaen ja kysellen.

Ymmärrystä tarvitaankin. Esitystä kun tehdään devising-teatterin keinoin. Ryhmälle ei annettu eteen valmista tekstiä, vaan jokainen etsi itselleen läheisiä aiheita, joista yhteiseksi nimittäjäksi valikoitui maailmanloppu.

- En nähnyt mitään estettä sille, miksemme voisi ottaa tätä aihetta. Tarkoitus oli valita jotakin,

joka kiinnostaa kaikkia. Näin käymme käsiksi maailmanloppuun eri näkökulmista, sanoo Kipinät - The Sparkles ryhmän perustaja ja teatteri-ilmaisun ohjaaja Maria Korkatti.

Mutta millainen se loppu on?

- Tämä on yllätys, voitte tulla katsomaan. Se on erilainen, se on yllättävä ja se on mielenkiintoinen, selvittää ihastuttavan pehmeästi murtaen, mainiosti suomea puhuva espanjalainen Isabel Muñoz.

Esitys ja sen työstäminen on sosionomia Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa opiskelevalla Maria Korkattilla opinnäytetyö.

Ensi-illan lähestyessä väkisin keskittyy enemmän taiteelliseen puoleen, sosionomin näkökulma on taka-alalla.

- Maria Korkatti

- Se on ehkä tuonut tähän puhtia, kun siellä on opinnäytetyölle asetettuja tavoitteita. Mutta kyllä nyt ensi-illan lähestyessä väkisin keskittyy enemmän taiteelliseen puoleen, sosionomin näkökulma on taka-alalla.

Kipinät - The Sparkles esittää Menolippu - matkoja maailmanloppuun esityksensä kolmesti, ensi-ilta on 30.5. Väen talolla Joensuussa.

Tarja Oinonen
Yle Pohjois-Karjala

Sanomalehti Karjalaisen julkaisemat puffit 27.5.2012

12 KARJALAINEN

28.5.2012

Kulttuuri

TEATTERI

Monikulttuurisesti kohti maailmanloppua

Teatteriryhmä Kipinät tuo keski-ikäisille ensi-iltaan esityksen *Menolippu – matkoja maailmanloppuun*. Teoksen takana on sosionomiopiskelijan ja teatteri-ilmaisun ohjaajan Maria Korkatin luotsaama monikulttuurinen porukka, joka koostuu Joensuussa ja lähialueilla asuvista maahanmuuttajista.

Ryhmässä on osallistujia Somaliasta, Venäjältä, Espanjasta

ja Suomesta. Projekti on samalla Korkatin opinnäytetyö.

Esitys on tehty devising-teatterin keinoin, eli valmista käsikirjoitusta tai vuorosanoja ei ole, vaan ryhmä on valinnut aiheensa ja suunnitellut esityksensä itse. Aiheeksi valikoitui maailmanloppu, jota käsitellään monelta eri kannalta.

Korkatin opinnäytetyön toimiksimantajana toimii Pohjois-

Karjalan sosiaaliturvayhdistyksen osallisuushanke Salli. Päämääränä on lisätä heikossa asemassa olevien ihmisten osallisuutta ja parantaa kuntien ja järjestöjen välistä yhteistyötä.

Menolippu – matkoja maailmanloppuun-esitykset ovat Väen talolla Penttilässä 30. ja 31. toukokuuta kello 19 sekä Kansalaistalolla 31. toukokuuta kello 11. Esityksiin on vapaa pääsy.

MENOVINKKI

**Uudenlaista
teatteria
Joensuussa**

Menolippu – Matkoja maailmanloppuun on Kipinät - The Sparkles -ryhmän esitys, joka nähdään 30. toukokuuta Väen talolla kello 19. Seuraavana päivänä torstaina esityksiä on kello 11 Kansalaistalolla ja illalla kello 19 Väen talos-
sa osoitteessa Jokikatu 8.

Ryhmätyönä käsikirjoitetun esityksen on ohjannut Maria Korkatti, ja se kestää noin tunnin. Esityksiin on vapaa pääsy, mutta paikkavarausta suositellaan numerosta 044-2920272.

Kipinät - The Sparkles on joensuulainen monikulttuurinen teatteriryhmä, joka perustettiin tammi-kuussa 2012.

KARJALAINEN 28.5.2012

Itä-Suomen ylioppilaslehti Uljaan julkaisema internetuutinen 29.5.2012

Teatteri ja sosiaalityö paikkaavat kättä Joensuussa

<http://www.uljas.net/teatteri-ja-sosiaalityo-paiskaavat-katta-joensuussa/>

Itä-Suomen ylioppilaslehti | 08.06.2012

Kirjoita tähän hakusanasi

Ina Eskelinen, Isabel Muñoz, Tanja Matilainen ja Ahmed Mohammed Abdi esittävät kohtaus, jossa sukelletaan b-luokan zombie-elokuvan maailmaan.

Teatteri ja sosiaalityö paikkaavat kättä Joensuussa

29.05.2012 klo 12.51 | Jarkko Kumpulainen, teksti & Veera Hyvärinen, kuva

JOENSUU Teatteriryhmä Kipinät tuo keskiviikkona 30. toukokuuta maailmanlopun aiheet teatterilavalle Joensuussa. Näytelmää Menolippu – Matkoja maailmanloppuun on Joensuusta ja Joensuun lähialueilla asuvien maahanmuuttajien devising-menetelmällä koostama näytelmä. Projektin taustalla on Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijan ja teatteri-ilmaisun ohjaajan **Maria Korkatin** lopputyö.

Devising-teatteriin kuuluu, ettei näytelmällä ole valmista käsikirjoitusta tai vuorosanoja, vaan ryhmä valitsee aiheensa ja suunnittelee esityksensä itse.

"Tavoite oli tutkia miten osallistuvan teatterin tapa voisi tukea osallisuuden kokemista ja aktiivista toimijuutta. Varsinaiset tulokset on tietysti vaikea todeta, sillä kyseessä on elinikäiset prosessit, mutta uskon että juuri sillä on merkitystä että jokainen saa vaikuttaa teoksen valmistumiseen ja nähdä käden jälkensä lopputuloksessa", Korkatti kertoo.

Menolippu ei ole yksi juonellinen kertomus, vaan se esittelee erilaisia näkökulmia maailmanloppuun.

"Tämä on vähän niin kuin yhteenveto aiheesta jota ollaan tutkittu, ja nyt sitten näytetään löytämämme tulokset", Korkatti avaa näytelmää.

Korkatin opinnäytetyön toimeksi antajana toimii Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen osallisuushanke Salli. Hanke on Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama ja päämääränä on lisätä erityisesti heikossa asemassa olevien ihmisten osallisuutta ja parantaa kuntien ja järjestöjen välistä yhteistyötä.

Teatteriryhmän kaari huipentuu nyt lopputuotokseen, mutta haaveena olisi myös toiminnan jatkuvuus.

"Aika näyttää jatkuuko teatteriryhmän toiminta, mutta on siitä puhuttu ja kysely, että onko tällaiselle ryhmälle tilausta Joensuussa. Itsestä olisi mielenkiintoista jos toiminta jatkuisi, ja toiminnalle löytyisi vetäjä ja uusia osallistujia", Korkatti kertoo.

Ryhmässä on mukana osallistujia Somaliasta, Venäjältä, Espanjasta ja Suomesta. Eri kansalaisuuksia ja ikäluokkia yhdistänyt projekti on tuonut yhteen myös eri alojen opiskelijoita: projektin markkinoinnista vastaa yhteisöpedagogiopiskelija Humakista ja esityksen videoinnista huolehtii viestinnän opiskelija Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta.

Esityksen kesto on noin tunti ja sinne on vapaa pääsy.

Menolippu – Matkoja maailmanloppuun esitykset:

30.5. Klo 19 Väen talolla
31.5. Klo 11 Kansalaistalolla
31.5. Klo 19 Väen talolla

Onko kyseessä tietämättömyys vain huolimattomuus, mutta biojäte tunnistetaan sekajätettä huonommin."

Arviot

Klassikko
1972: Grateful Dead: Europe '72

Klassikko
1972: Deep Purple – Made in Japan

Levy
Entistä raskaampi Sildemobile: Rust and Chrome

Klassikko
1972: Skottalais-brittiläisen ylpeyden joutsenlaulu

Klassikko
1972: Rodin soolouran viimeinen huippu

Lue lisää arvosteluja

Luetuimmat:

- Oikaisuvaatimus: "ISYY:n hallituskokoonpano rikkoo tasa-arvoa"
- PKO:n vaaleja uhkaa poliittisoituminen
- Murroksesta nouseva tähti
- Lääkäriopiskelijat: Opiskelijamäärien lisääminen vaarantaa potilasturvallisuuden
- URA: Mahtava rokkikeikka, jossa myös näytellään

Kommentoitua:

- Zimi:
Rory piti tason ihan loppuun asti. Kova live Stage Struck on oma suosikkini! Siinä Rory rockaa eikä slovereita ole setissä. Kitarasoolot ovat huikeita. Rorya parhaimmillaan!
- Amb...

Ilmari Kaven
Jenni Merovuo
Henri Rönkkö
Reeta Kankaanpää

Arviointikysymykset

TEATTERIPROJEKTIN ARVIOINTI 31.5.2012

Kipinät – The Sparkles -ryhmä aloitti toimintansa tammikuussa 2012. Toiminta päättyy torstaina 31.5. Muistele projektia ja lue, mitä olet kirjoittanut projektin aikana. Käytä muistelun apuna mustaan kirjaan tekemiäsi muistiinpanoja. (esim. Mitä odotan toiminnalta, Kipinät-ryhmän heikkous on..., Kipinät-ryhmässä minä...)

Mieti torstaita varten seuraavia kysymyksiä. Jos et ymmärrä kaikkea, kysy Marialta ja yritä kääntää kysymykset itsellesi torstaita varten. Jos haluat, voit ottaa torstaina mukaan sanakirjan.

Kysymykset käsitellään torstaina yhdessä. Älä kirjoita vastauksia valmiiksi. Riittää, että olet ajatellut kysymyksiä.

- Minkälainen olin, kun tulin Kipinät-ryhmään? Minkälainen olen nyt?
- Minkälainen olen ollut ryhmässä? Minkälaisia muut ovat olleet ryhmässä?
Esim. onko joku ollut hiljainen/äänekäs/antanut paljon ideoita/ollut hyvä kuuntelija/sanonut aina ”ei” muiden ideoille... Ketkä ovat läheisiä toistensa kanssa? Ketkä ovat etäisiä toistensa kanssa?
- Mitä uutta olen oppinut itsestäni?
- Annoinko ideoita työskentelyyn? Annoinko ideoita enemmän vai vähemmän kuin muut?
- Kuuntelivatko muut minua? Kuuntelinko minä muita?
- Ymmärsivätkö muut minua? Ymmärsinkö minä muita? Mikä teki ymmärtämistä helpommaksi/vaikeammaksi?
- Otettiin minun mielipiteeni huomioon, kun teimme päätöksiä?
- Tiesinkö koko ajan, mitä olemme tekemässä? Mitä tein, jos en tiennyt?
- Onko Kipinät-ryhmässä mukana oleminen ollut minulle tärkeää?
- Miten mainostaisit samanlaista monikulttuurista teatteriryhmää
 - a) maahanmuuttajalle
 - b) suomalaissyntyiselle?
- Mitä ohjeita antaisit samanlaisen (monikulttuurisen teatteriryhmän) ohjaajalle?

DVD-tallenteen käyttöoikeussopimus

Käyttösopimus

Osallistuin Kipinät – The Sparkles -teatteriryhmän toimintaan keväällä 2012 Joensuussa. Ryhmä valmisti teatteriesityksen Menolippu – matkoja maailmanloppuun. Olen yksi näytelmän käsikirjoittajista ja näyttelijöistä, ja minulla on siksi tekijänoikeus näytelmään. Näytelmästä tehtiin DVD-tallenne 30.5.2012. Samalla tallenteella on minun ja muiden ryhmän jäsenten haastatteluja. DVD-tallenne on osa Maria Korkatin opinnäytetyötä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosiaalialan koulutusohjelmaan.

Tällä sopimuksella annan luvan siihen, että DVD:lle tallennetun näytelmän ja haastattelut saa esittää seuraavissa yhteyksissä:

- Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosiaalialan opetus
- oSallisuushanke Sallin omat koulutukset ja esittäytyminen messuilla
- Näytelmän kuvaajan, ohjaajan tai näyttelijöiden oma kotikäyttö (esittäminen omille tuttaville)
- Näytelmän kuvaajan, ohjaajan tai näyttelijöiden työnhaku tai vastaava tilanne

Tallennetta tai sen osia ei saa esittää ilman minun ja muiden projektiin osallistuneiden lupaa

- julkisesti televisiossa tai internetissä
- ammattikorkeakoulun mainoksissa, tapahtumissa tai messuilla
- muussa julkisessa tilaisuudessa

DVD-tallenteesta on otettu 10 kopiota, jotka jakautuvat seuraavasti:

- 2 kpl oSallisuushanke Salli
- 1 kpl Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
- 1 kpl Maria Korkatti
- 1 kpl Rimma Tarasevich
- 1 kpl Ahmed Mohamed
- 1 kpl Isabel Muñoz
- 1 kpl Ina-Maria Eskelinen
- 1 kpl Tanja Matilainen
- 1 kpl Pietari Virratvuori

Muuhun käyttöön tai lisäkopioiden ottamiseen on pyydetävä minun ja muiden projektiin osallistuneiden lupa. Maria Korkatti tekee Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun ja oSallisuushanke Sallin kanssa sopimukset, joissa nämä tahot sitoutuvat tässä sopimuksessa mainittuihin ehtoihin.

Tästä sopimuksesta on tehty kaksi samansisältöistä kappaletta, toinen Maria Korkatille ja toinen allekirjoittaneelle.

Paikka ja päiväys

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Alle 18-vuotiaan, projektiin osallistuneen lapseni huoltajana hyväksyn tämän sopimuksen sisällön.

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

Haastattelulupa

Lupa

Maria Korkatti tekee opinnäytetyötä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakouluun. Hän opiskelee sosiaalialan koulutusohjelmassa. Opinnäytetyö tutkii sitä, miten teatteri-projektilla voidaan tukea ihmisten osallisuuden kokemusta ja aktiivista toimijuutta. Opinnäytetyö valmistuu vuoden 2012 aikana.

Olen osallistunut teatteriprojektiin, joka on osa Maria Korkatin opinnäytetyötä.

Projektin tuloksena syntyi näytelmä Menolippu – matkoja maailmanloppuun.

Esiinnyn näytelmässä ja olen yksi sen käsikirjoittajista. Projektista tehdään DVD-tallenne. Sille tallennetaan koko näytelmä (Menolippu – matkoja maailmanloppuun) ja projektiin osallistuneiden haastatteluja.

Allekirjoittamalla tämän paperin annan luvan siihen, että

1. näytelmän saa videokuvata ja tallentaa DVD:lle
2. minua saa haastatella tutkimusta varten ja haastattelut saa videokuvata
3. videoidut haastattelut saa tallentaa DVD:lle
4. DVD:tä saa käyttää erillisessä sopimuksessa (käyttösopimus) mainitulla tavalla

Haastattelutilanteessa voin erikseen suullisesti kieltää jonkin videokuvatun osion käyttämisen DVD-tallenteella.

Tästä sopimuksesta on tehty kaksi samansisältöistä kappaletta, yksi Maria Korkatille ja yksi allekirjoittaneelle.

Paikka ja päiväys

Allekirjoitus ja nimenselvennys